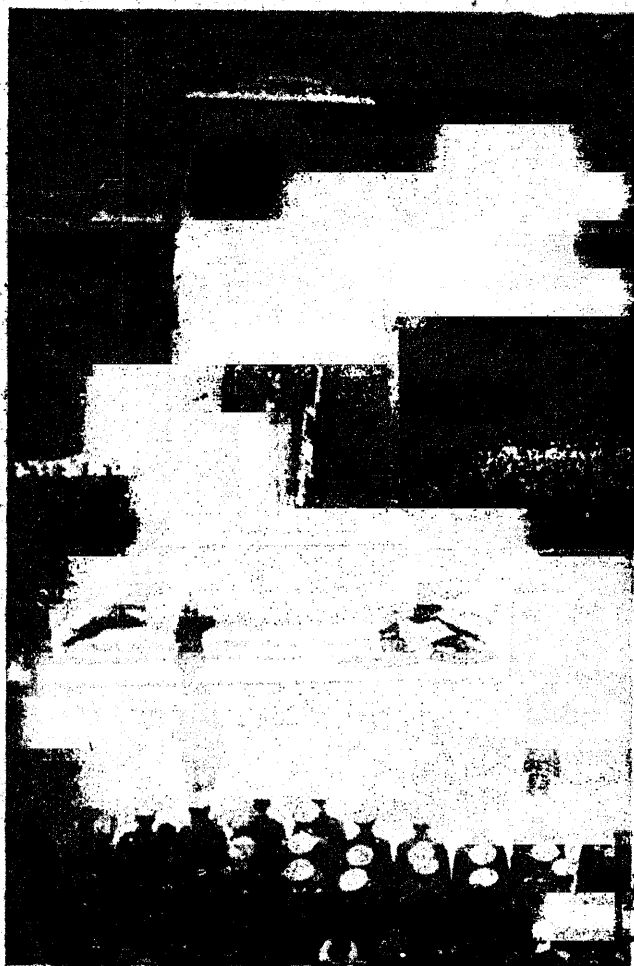

6
MÄ
BER
6

ROMAAN

No

22

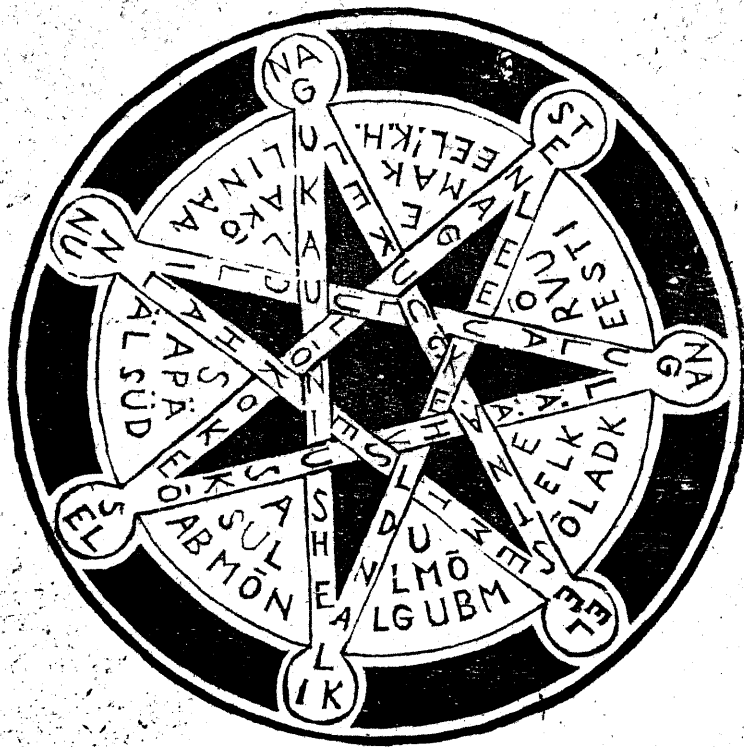
Mülestussammas langenud Briiti sõjaväelastele Londonis.

SP
7534

**KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG“
TALLINN, 1927. A. VI. AASTAKÄIK.**

Hindmõistatus

Nr. 22 (136).

Huwitaw leiwaaluno.

Üks meie ajakirja lugejatest leidis maal wanawara korjates ühest talust puust leiwaaluse, millel oli sisse põletatud kõrwalolew joonistus. Kümimuse peale, mis siin kirjutatud, wastas peremees, et tema ka ei teadwat, aga pidawat olema mingisugune eesti luuletaja luulosalm:

Nüüd palub talitus lahkeid lugejaid temale abiks olla seda sisu lahendada ja lahendust ühes lahendaja nime ja aadressiga saata talitusele järgmise aadressi järele: „Romaani“ talitus, Tallinn, Hindmõistatuse lahendus, kuni 1. jaanuarini 1928 a. Lahendajate nimed awaldatakse „Romaan“ Nr. 2 (140).

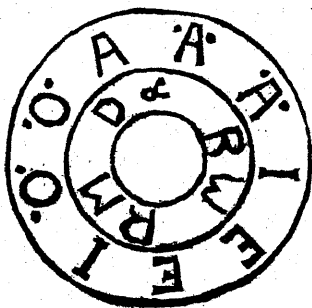
Tasuks nähtud waewa eest loosib talitus õigete lahenduste saatjate wahel wälja 4. jaanuaril, keJ 3. p. 1. „Romaani“ talituse ruumes.

1) „Romaani“ aasta-käik 1928; 2) Marie Underi — Sinine puri; 3) Jaan Lintropi — Eu-roopa.

„Romaani“ talitus.

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 18 (132)

Õigeid seletusi saatsid:

Tallinnast: Aleksander Aljas, R. Bluum, M. Braun, Milla Jeromin, Jaanus Koik, E. Riisk, Hans Reemann, Helene Reemann, H. Rosmann, Richard Sisas, M. Söder.

Tartust: R. Müller, Astrid Ratnik, Rud. Solba, Heinrich Tamberg, Silwia Tullf.

Kui sisemist ringi pöörda niikaua, et alfa jõuab esimese „ä-ni“, saame järgmise kõnekäanu: „**Ääri weerri mööda.**“

Pärnust: Hermann Arro, Milda Kung, E. Siim.

Viljandist: P. Adamson, E. Neumann, H. Oinas, P. Rängel, Mihkel Takk, A. Tults, J. Wetka.

Rakwerest: Elfriede Käär, Harry Kängsepp, Felix Tenneberg, Uly Tenneberg.

ROMMANT

Ilmub kaks korda kuus.

SISU: Juhani Aho: Põlatud. — Hjalmar Bergman: Oh Libanoni seedrid. — H. Wühner: Mu esiisad. — H. V. Patera: Gert Holsteni elamus. — Wilhelm Lichtenberg: Perekond aastal 1950. — Eugen Heltai: Ta vajab rahu. — Artur Fraedrich: Pime. — Manfred Ludwig: Suuremeelne lövi. — P. Grünfeldt: Mu laewatee. — Rändlinnud. — Ed. Wöhrmann: Jätsin südame. — Fr. Lehne: Tuli südames. — Tött ja nalja.

Nr. 22 (136)

Nowember 1927

VI aastakäik.

Põlatud.

Soome kirjanik Juhani Aho.

2

Wert tõuseb temale pähe. Temalt luba küsimata olid nad metsa maha raiunud ja tema külwipiima ära tallanud. — Ja kui nad istusid tema laua ääres, kuidas kiitlesid nad kõrgilt sellega, et tahavad ta maha lammutada. Miks ei olnud ta neile ahjuroobiga pähe walamud? Miks ei olnud ta neile jumalagajamiseks anumd hoopki, mis neile tagasitulemiseks oleks lusti rõõwinud?

Uga ta võib neile weel järele minna. . . Ta on juba walmis neile järele minema, aga siis peatub ta jälle. . .

Ei, mitte sedawiisi. . . mitte rusika ja wägiwalla abiga. Seda polnud waja! Dignus oli ju tema pool. Ratsugu aga tulla. Nad wõisid ju mõitlust alata. Tema ei kartnud ei riiki ega tema käsilisi. Ta läheb wälja teiwaste juurde, mis nad tema maasse pistnud, kisu nad wälja ja wiskab nad kühwasse ahju.

Uga sügisel on raudteetöö Jumu majakese ümber täies hoos. Mets paugub mõlemalpool, dünamiitpaugud müristawad, wahetpidamata lajawad kiwiraiujate haamrilöögid, woorimeeste kistsemised ja postiranjate hüüded.

Jumu majakene seisab parajasti kahe Anna-wahe keskpaigas ja tema krundile peab tulema suur jaam, mis jääb kolme kihelkonna kaubit-

semise ja läbitäimise keskpaigaks. Maja ümber tuleb puhastada, mets maha raiuda, põlud tarwis tasaseks teha ja kõik hooned lammutada, ja Jummule on käst antud majast lahkuda.

Uga Jumu pole paigast liitunud, ega mõtlegi seda teha. Ta ei taha teadagi, mis ta ümber sünnib. Ta hoiab kõigist kõrwale, lähed töökohtadest kaugel mööda ja ei taha kedagi tunda. Ehkki teda selle pärast on palutud, tõrjub ta piima müüjast, ja neile, kes talt töökoriterit palusid, on ta wastanud, et ta majake talle eneselegi liig wäike on.

Jah, ifegi saama ei taha ta kellelegi lubada.

Juhenerid on talle mitu korda käsu annud, et ta oma maja enne pühade päewa lammutaks, sest wastasel korral lammutatawat see riigitööliste poolt tema kulus. Jumu ütles, ta ei mõtlewatki emast liigutada.

Uga elumaja peab igatahes kaduma, sest roopad tahetakse just sealt läbi panna.

„Siis pange roopad majast mööda!“

„Kõwerusetegemine on wõimatu!“

„Oleksite wõinud ju teise koha walida. . .“

Kes ütles, et roopad just siia peawad tulema?“

Teda peetakse narriks ja ei käida talle rohken peale, enne kui selleks aeg tuleb. Kõll see puupea enesele ajajooksul juba teised mõtted saab.

Uga mida lähemale roopad kahest poolt jõuawad, seda enam kaswab Jumu meeletibe-

bus. Kui ta oma juuwise töö on lõpetanud, hakkab ta ehituse palke koju vedama, ja kui temalt küsitakse, mis see tähendab, vastab ta, tema eamattemat enesele talweks kammert ja uut sauna ehitada.

Inshenerid saadavad peremehe temaga rääkima.

„Kas tahab peremees kõik wälja maksta, mis ümberkõlmine ja esimeste põldude korraldamine maksab?“ küsib Junnu wihajelt.

„Kes wõiks mind küll selleks sundida?“

„Kas tasub siis kroonu minu kahjud?“

„Ei usu, et riik sulle järele annab.“

„Uga mis Te siis mõtle site, kui mulle luba andsite siin kümme aastat rendita elada — ja nüüd tahate mind siit wälja wisata?“

„Minu pärast wõiksid siin kaksikümme aastat elada.“

Junnu hakkab peremehe wastu waitist lahtlusi tundma. Tema filmad pilgutawad nii rahutult ja jalg wäriseb, kuna ta seisab ja weskleb. Tema wõiks selle teotuse ja kahju temast wististi kõrwale pöörda, kui aina tahaks, aga wististi oli ta teistega ühes mestis; oli ta ju ometi alati suurtsugu meeste hea sõber, nagu nüüd nende insheneridega, kelle jeltis ta töökojal ringi käis, ja oma hobusedki oli ta raudtee töö juure saatnud.

Uga olgu nad kõik, kõik tema wastul. Digus oli tema poolt ja seda tahtis ta hoida. Ta tahtis nad teaganema panna, eemale hirmutada, tahtis neile kõigile kätte maksta.

Miks tulid nad teda eksitama, kui tema nad rahule jättis!

Nad oleksid ju wõinud temast kõrwalt mööda sõita oma raudteega, ei, tema majakest ei pidanud nad lammutama, kuni ta weel jalul suutis seista.

Waewalt oleksid nad temaga nii palju rääkinud, kui neil digus oleks olnud. Ra oleksid nad talle waewalt nii südisti tööd pakkunud, kui nad teda oleksid wõinud nõõgata.

Ja see oli wististi waid tühine ähwardus, kui inshenerid talle olid käsu annud, majast pühade päewaks wälja kolida, sest et kohtunik ta nuidu sealt wägimallaga wälja tõstwat.

Pühade päew lähenes ja lähenes, ja roobaste panemine ühes mullatõõga ligines ähwardawalt. Juba kangutati kände maa seest ja purustati kiwe, nii et killud wastu maja ja aknaid lendasid. Junnu ei saa enam majast lahutada ja kusagile minna, ilma et kofku puutuks inimestega, kes teda tema arust pillawalt sümitsefid. Niipea kui nad teda juba eemalt näewad, nõõkawad nad teda sõnadega ning küsiwad, kas ta ka oskawat lehma puhtalt lüpsata, kas ta oskawat ka talu ja ta loomade üle wa-

litseada ja kas ta üksi jaamahoone tegemise olla oma kätte wõtnud?

Ta elab nagu piiramis seisukorras ja ei julge lõpuks oma maja enam filmasiki lasta, kartes, et nad ta ehk tema äraolekul wõiksid lammutada. Suure rutuga ja aimult pühapäewiti jooksleb ta külla jahu ostma. Wiimaks upub ta täiesti oma meelekibedusse, ei lähe enam wälja, olgu siis waid loomi sõõtma, pikutab wõi tutub pingil, wõi luurab ümbruses liikuwate waenlaste tegewust.

Pühade päewade õhtul näeb ta Tasvot üle õue lähenemat ja kofe selle järele astub tulija tupp. Junnu lõikab nurgas tubakat ja teeb, nagu ei näekski teda. Taswo jääb ahjusuu ette käsi soendama.

„Nad palusid mind sulle ütelda, et oma asjad eemale koristaksid, sest homme lõunaajal hakkatakse sinu maja lammutama. . . ja kõige parem on, kui sõna kuulad,“ jatkas ta, kui Junnu ei wasta. . . „sest kui asi wägimallaks muutub, siis oled sina igatahes kaotaja. . .“

Junnu lõikab tubakat weel ägedamini, ilma et wastaks, ja pöurutab siis äkki lauale, mis paugub.

„Kas ei soowiks sa seda maja siin müüa?“ naerab Taswo ja pöörab pead. „Mina ostan ta, kui müüd. Sada marka maksan siinsamas. Kas oled nõus?“

„Ei.“

„Jah, paremat hinda sa kellelki ei saa. Kohtunik on juba siin ja ütles, et sinu siit kofe wälja ajab, kui sa ise wabatahtlikult ei lahku. Nad ütlewad, et nad su ühes majaga õhtu lasewad, kui kangekaelseks jääb. . . Uga wõimalik ka, et sa weel kord tahad kroonumeeste kätte wahale sattuda?“

„Wälja!“ susistab Junnu ja kargab pingilt jalule.

„Jah, küll ma juba lähen, aga ka sinu wisatakse siit warsti wälja!“

Uga nähes, et raste tubakalaud Junnu käes kõrgele kähwab, nagu oleks ta kerge wõti, poeb ta ruttu uksest wälja ja jatkab selle parajasti weel kinni paisata, kui laud koliseb wastu uksepiita paugatab, sealt wälja kotta lendab ja pörudes wastu wana raudpotti kukkub.

„Ja nuidugi, sihuke seajüri peaks minu maja saamal. Tema, kes kõiges süüdlane on. Tema, kes kõik need kaabakad siia wedas. Tema, kes kõik need kaabakad siia wedas. Temata ei oleks wõõrad härrad ita! siia tulnud! Noh, nii tahawad nad siis minu maja wägijä lammutada? Tahawad mu kohtu abil mu enda majast wälja ajada? Noh, tulgu nad, katfugu tulla, need. . .“

Uga ta pole veel saanud üft kinni panna, kui kohtunif ühe insheneri feltfis tuppa astub.

Jummu ei wõta mütti peast, ei tõuse ka pingilt, kuhu ta on kobanud, ja ei wõta ka nende teretust wastu.

„No jah, müüd on küll wist tulnud mind wälja ajama?“ küsib ta pikkama naeruga.

„Jah, oleme sunnitud siit wälja ajama, kui sa ise wabatahtlikult ei lahku. Uga miks ajad sa enese tagumistele jalgadele, Jummu? Sa saad ometi aru, et see midagi ei aita, kui ülemus käsib,“ ütleb wana kohtunif lahkesti.

„Millise õigusega käsib?“

„Kui on selle maa ostnud; siit läheb raudtee läbi ja seda ei saa muuta.“

„Nii, on ostnud? Uga mina ei ole ostulepingut näinud.“

„Jah, seda pole ju wajagi. Sina oled ju teise maa peal.“

„Uga maja on minu oma ja mul on õigus siin seda maad kümme aastat rendita kasutada.“

„Kust sa selle õiguse said?“ küsib inshener.

„Tegin peremehega seesuguse kauba.“

„On sul pabereid?“

„Ei, pabereid mul ei ole, aga nii tegime me selle maha.“

„Noh, hea mees, see mahategemine ei aita, kui maa kuulub sinu peremehetele, kes selle eest täieliku taju on saanud.“

„Ta on taju saanud? — Uga mina pole oma maja eest pennigi saanud, ja ta pole midagi pakkunudki.“

„Sellega pole meil asja, kui sinu peremees, kelle oma see maa on, maksu on saanud.“

„Peremees? Uga ta ei wõinud ju minu maja eest taju saada?“

„Jah, selle ta sai, nagu ma sulle ütlen; kõik muu on teie kahe asi. Teie kaubaga ja kokkulepetega ei ole riigil asja.“

Tüki aega istub Jummu sõnalausumata, siis ajab ta enese sirgeks ja hüüab:

„On see tõsi, et tema on samasugune kaubakas kui teie teised?“

„Kas tead ka, kellega sa räägid?“ ütleb kohtunif wihastelt ja astub Jummu ette.

„Wõltsijatega, walitsuse rõõmlitegal Wälja minu majast — wälja!“

„Jummu, ma hoiatan sind wiimast korda!“

„Jah, hoiata aga, sina waletaja, sina koer!“

„Need sõnad jääwad ta kõriksse peaaegu kinni; ta kõri kuriseb.“

„See mees on hull! Ei maksa temaga enam tülitseda ja waielda —“ ja üfse ette kogunud tööliste poole pöördes hüüab inshener: „Ujuge platfi ja lammutagel! Meil pole tülitsemiseks aegal . . .“

„Näed müüd, et lobifemine ei aita,“ katsub kohtunif wiimast korda lepitawalt ütelda.

Uga ilma et midagi teaks ja midagi kuulaks, wäljaarwatud see üks, et nad ta tõesti majast wälja ajawad ja temalt ta õiguse ja omanduse rõõwida tahawad, tormab ta kohtunifust mööda insheneri järele õue, kus töölistes ta eest taganemad, kuna uudishimulisti igalt poolt juurde woolab.

„Minu maja teie ei lammutal!“ mõirgab ta ja kahmab aiaft teiba.

„Tehke, mis käsitsin!“ kamandab inshener.

Uga mehed seisawad kõhklewalt.

„Mis, kas teie siis seda ainuist meest kardate, lontrused! Üles katusele, wõi ma lasen teie kõik teenistusest lahti!“ hüüab inshener.

„Ja mina lõõn igalmehel pealuu siise, kes ennast liigutada julgeb. . .“

„Sellega ei hirmuta sa kedagi!“ ütleb Dafwo ja tormab just Jummu kõrwalt redelit mööda üles.

Jummu äigab tema poole, lõõb aga mööda, ja kuna teiwast tema käes pooleks murdub, kahmab ta kramplikult redelist kinni ja raputab seda nii wihastelt, et see maha kukub ja kukkudes kaasa kisub Dafwo, kes juba katuse ääre juurde on jõudnud.

Dafwo karjatab metfikult ja langeb mines-tusse. Samal hetkel kahmawad kohtunif ja inshener Jummu kuklast kinni ja kutsuwad teised appi; Jummu surutakse wastu seinale, liitakse maha, seotakse kinni ja wifatakse ta siis seotult ta oma reele.

„Noh, ja tahad siis ülemusele wastu hakata. . . küll mina sind õpetan, lollpeal!“ ütleb kohtunif ähkides ja tõmbab nõõrist. „Tooge hobune tallist, mehed!“

Jummu lamab ree põhjas ja näeb, kuidas nad ta oma hobuse tallist wälja toowad ja ree ette rakendawad. Ta kisub wihastelt nõõri, katsub tõusta, aga märgates, et see wõimatu, lasseb ta enese maha wajuda ja jääb liikumata lamama. Kuna ta nõõnda lamab ja peab ootama, kuni kohtunif sõiduks walmis saab, näeb ta, kuidas mehed ümberlütatud redeli jälle seinale najale püsti ajawad, ja kuna regi, kriinudes paljal maal, minema libiseb, ragisewad lauad katusele ja lendab kasetohk pikfades ribades, sügistuulest aetuna, kaugele Jummu oma ülesharitud põllule.

„Nõõnda saime karu pesast wälja!“ naer-dakse tema taga, ja nõõkawad hurrahüüded ka-jawad temale kõrwu.

Jummu on määratud ametniku seadusliku toimetamise wõgivaldse takistamise eest kahju-tasumaks, walurahamaks ja mitu kuud wangis-

tust. Aga kohtupäewa ootamisega ja otjuse tegemisega on aeg sügifest kuni warasumveni möödunud.

Paljaks põetud peaga ja wangirietuses on ta Jaanipäewaks linawanglast wiidud walla-wanglasse ja seal wabastatud.

Wanglast läheb ta otseteed metsa, mis teda wastupanematul jõul oma juurde kjuub.

Ta hobune on kohtukulude katteks ära müü-
dud, lehm aga on antud ühe eide hoole alla, kes seda oma lubanud üle talwe pidada.

Jummu on lahjunud ja küüru wajunud. Ta otjaesine on tume ja täis kortse. Põsed õõnsad kollastel fontidel; näib nii, nagu pigistaks ta alati hambaid kokku. Silmad on pähe tagane-
nud, kiirgawad aga wahetewahel jubedal hiil-
gusel.

Ei kohtus ega wangikojas, ka mitte, kui ta sealt tuttawa wangiwahi saatel teele jõttis, pole ta palju rääkinud. Hetkest saadik, mil ta wägivallassa ta oma reele paisjati, on ta kiu-
sakalt waikinud.

Kohtu ees loeti ta minemist ette, millest sel-
gus, et teda kord juba kui warast karistatud ja et ta ühtlasi tüdrukut laps oli. Tema ei olnud ennast kaitsumud, ei olnud ka tunnistajate tun-
nistusi katsunud tühistada, ei olnud salanud ega ka midagi tunnistanud. Ja kui peremees kohtunikule seletas, et seda meest tial pole peetud täie mõistusega inimeseks, sest et ta ilma põhjuseta wihasse sattunud, siis lastis Jummu sel kaabakal rääkida, ja teised uskusid seda.

Aga tookord hakkasid temas küpsema tume-
dad ihad, mis olid sündinud arrestil ja linna-
wangla üksikus kongis.

Nad ei pannud ta pead enam keerlema ega teinud ta filmade ees enam kõike mustaks, need tujahood, nagu enne. Ei, nad koondusid ta sü-
dame salajamasse nurka; sinna jäid nad seisma ja paisusid ning surusid, imbusid ta weresse ja jõid ta hinge nagu rooste.

Ta tahab peremehe talu maha põletada, tahab Lafwo ja kohtuniku maha lüüa, inhe-
nerid metsamarjuist maha lasta ja neile kõigile kätte maksta, kes temalt olid rööwinud ta raha ja waranduse, kes teda olid piinanud ja pil-
ganud ja kui tigeada metjalise pefast wälja kihu-
tanud!

Peremees on teda meelitamud, ta põllutööd kiitnud, et aga riigilt oma maa eest saada ka-
hefordset tasu. Lafwo on oma kättemaksu üle wõidurõõnu tunnud. Kõik nad naersid pilka-
walt tema õnnetust . . .

Ei, inimeste kessel pole õigust, hundid on nad, näljased loerad, kes tahawad ainult õgida ja räbalateks rebida seda, kes nende kätte sa-

tub, et nende kehast wiimast weretilka wälja imeda.

„Aga kätte maksta tahan ma, kätte maksta, ja kui ma selle juures ka ise hukun!“

Ja kuna ta nii mõtleb, hakkawad ta filmad metsikult loitma ja ta hambad kriigisewad.

Õfegi teadmata kuidas, sammub ta läbi metsnõunne umbkaudu oma kodu poole. Aga ta jõud on pika wangistuse ja wiletsa toidu tagajärjel nõrkenud; ta peab tee ääres hetke aega hinge tõmbama. Näljane on ta, tubakat ei ole, kumbe kampa on ta pidanud sellest ilma olema, kuid wahetpidamata tema järele ohanud.

Ta meelelibedus kaob hetkeks; kättemaksu-
mõtted unuunewad ja ta waimu pinewus loidub.

Mis on ta ometi teinud, et inimesed tema wastu mõiwad olla nii halastamatud ja et maailm teda niimüüsi tallab? Kas ei ole ta püüdnud alati olla teenistuseks walnis ja teisi aidata, kuigi ta mõnikord on efsjunud? Kas ei ole ta teisi alati rahule jätnud ja nende eest ennem kõrwale hoidnud? Kas ei olnud tema see, kes neile maanteel alati esimesena teed andis ja nad lastis mööda jõita? Miks kipuwad nad temale kallale? —

Ja ometi — kui ta müüdkä weel mõiks põ-
geneda kuhugi, kus teda keegi eluolewus ei näi-
nud ega kuulnud, kui ta omale muretšes uue hobuse ja ehitas uue õmri!

Aga kust pidi ta teadma, et nad tal kõik jälle ära ei häwita, teda wägivallassa kinni ei wõta, ei seo ja wanglasse ei wea! Ja siis mõtsid nad temalt mõib olla lehmagi . . . Mõib olla, et see oligi juba rööwitud ja kõrwale toimetatud — ja hirmuga ruttab ta sinna poole, kust ta teda loodab leida.

Kewadedõhk on külm ja niiske ja pafatanud puud näitšse wärisewat. Ta tunneb iga ma-
lappi, seda teed on ta waremalt tihti käinud. Aga midagi ei ole enam nii kui enne. Mida sügawamale ta metsa jõuab, seda laiemaks muutub tee ja seda enam on metsa häwitatud. Endine karjatee on üles kistud; seal on wau-
ritega sõidetud ja rattateljeotsjad on koore puult maha kiskunud. Soodeist on sillad üle tehtud ja tee ääres seisawad paksud männapalgid ning nende maharaiutud ladwad.

Ja korraga näib tema arust, nagu wiiks kõik need jäljed ja märgid sealt eemale, nagu oleksid inimesed kõige metsikuma rutuga oma raskete loormatega ja wangerdega sealt läbi põgenenud, hirmu täis, üle mäneween, kõike ümber wišates. Nad olid oma töö katkestanud, mingifugune wõim föli nad wõlukunstide abil eemale kihutanud, ilma et neile hõsel ja päe-
wal oleks rahu annud. Metsikud metsawainud olid kwiid kaljuseljandikult alla orgu paisanud,

öösel kõike purustades, mis inimesed päewa-
walgusel ehitamud, ja kõike jälle üles ehitades,
mis inimesed olid purustanud: tema wäike-
se maja ja kuuri! Ja nüüd olid inimesed eemale
peletatud, üksiteisest metfikus tungis üle sõites,
nii et nõrgad üle kraawi tõrjuti sinna alla, kus
lamasid puruksaetud wanakrid, reed, rattad ja
hobuseforjused.

Ja kui pimedus tiheneb, on tal oma luule-
pildiga veel enam tegemist; ta tahab teadmi-
sele jõuda, et nad tõesti kõik on kadunud, ja
kärjitatult ruttab ta teed mööda edasi, tundes,
nagu fosistats kahel pool teed salakesi.
Ta põõrab jalgteelt kõrwale ja ruttab metsast
risti läbi Mustjärwe poole.

Seda kõik on ta manglas unetuil õil tihti
läbi elanud. Ta on näinud teed laienemat ja
metsa taganemat, on näinud hobuseid ja ini-
mesti pitas reas kiwe ja puid wedawat, on näi-
nud, kuidas kändusid üles kangutati ja kiwe
lõhuti, kuidas nad ronisid ta onni katusele,
sõritasid maha kistufid ja laastud maha wiru-
tasid, ja tihti on ta näinud jahju üksipäini
seiswat keset põldu waremete wahel nagu pära-
st tulekahju.

Uga sihufest muudatust, nii täielikku hirm-
jat häwitust, nagu ta nüüd äkki näeb, kui met-
sast wäljub, ei oleks ta wõinud tiial aimata.

Ta on juba walmis, see raudtee; mullatöö
on juba tehtud, kraawid kaewatud, roopad pan-
dud ja keset roopaid, just ta nina ees, hirmu-
tawad temale wastu hull liiwawaguneid ja
neude ees auraw, ahkiw, inetult wilistaw we-
dur kõrgel tammil.

Wäsinult ja waewalt veel jalul seisstes,
pöeb ta roobaste kõrwalt oma onni poole edasi.
Wäljas soos seisawad suured ranamispukid ja
neude ümber ringi asuwad suured kiwihunikud
kummuliwistatud kärke kõrwal.

Ta wahib tarretult oma maja poole wäl-
jas wanal põllul, aga ei näe midagi. Kesa ja
põld on kaetud liiwaga; om, laut, isegi sauna
ja kuuri palgid on kadunud, jäljetult kadunud,
ja kus nad seisid, tehakse parajasti uue suure
maja jaoks alusmüüri. Uinus asi, mis ta endi-
sest omandusest veel näeb, on tüüke redelit.

Ta hakkab kartma. Tal on, nagu ajaks
teda taga nägematud pahad waimud, kes teda
metsapõues luurawad, käsi sirutawad, et ta jal-
gadeft kinni kähmata, ja tema ümber fosistawad
ning suistawad . . .

Ta tahab jooksmata hakata, wälja metsa põ-
geneda, aga sealt wahiwad temale wastu pal-
jude majade ukfed ja atnad, üksiteise kõrwal,
sealt tulewad wedurid ja wagunid, seal seija-
wad ranamispukid ja kõik muud asjad. Ta
ruttab alla järwe kaldale. Uga waewalt on ta

jõudnud teisele poole raudteed, kus liiw ta jal-
gade all rubiseb, kui näeb, et ta seisab oma
wana metsasauna ees, ja ta peatub.

Näib, nagu elataks seal. Uffeprao kaudu
kuuleb ta sees norstamist, kui ta pea uffewa-
helt sisse pistab, näeb ta pörandal kolde ees
üht wana naist, kes magab. See on sauna eit,
selle hoole alla Junnu lehm oli jäetud.

„Lehm? Kus on minu lehm?“

„Wististi oma toidu juures,“ wastab naine
ärgates ja unest piñut toibudes. „Nad on ju
selle sauna veel alles jätnud, kuigi nad ahwar-
dasid teda lammutada. Aga küll tuleb kord ka
tema kätte, kui nad esiti teiste asjadega wal-
mis saawad. Räägiwad, et tahawad raudtee
Jaanipäewaks awada. — Jah, sinu maja lam-
mutasid nad ja peremees müüs seinad Laivole,
kes nad tüki maad eemale metsa wedas. Rää-
gitakse, tema pidawat seal wiinapoodi ja olla
riffaks saanud. Tema juureft leiad ka oma ho-
buse. Keegi päewawaras ostnud selle oksjonilt
50 marga eest.

„Jah, maailmas leidub küllalt palju ini-
mest,“ jatkab eit lohutawalt toonil, nähes Jun-
nut, pead küünarnukkidele toetades, sauna lä-
wepakul istuwat. „Kõik riisuwad nad mehelt,
kõik, mis tal on, ta waranduse ja maja, nagu
nüüd finult. Nad lammutawad maja, mis teise
oma, maatafa, ja müüwad ära ta ainu sa hõbuse.
Ja kui see waid su peremehest oleks olenenud,
ta oleks lubanud neil ka heinad ära wõtta, mis
ja ise soost ja rabaft oled korjanud, aga mina
hakkasin wastu.

Jah, seal lemal peab su lehm olema.
Tema läheb siit õhtul õõjeks karjamaale. Teda
ei tohi ju enam päewal ilma karjatamata
wälja lasta, sestsaadil kui need kuradi wedu-
rid siin hakkasid edasi ja tagasi sõitma. Seh-
mad ei taipa, et need kardetawamad on kui
hõbune, ja nõnda on tänawu suwel ka juba
kaks lehma weduri all purustatud. Ja kahju-
tasu nad ei maks; ütlewad, igaüks walwaku
oma weiseid ise.“

„Uga kes ütles, et sa siia pidid jääma?“

„Mulle paistis, et siit lahkimine hea ei ole,
sest siin saan ma piima eest head raha.“

„Sa müüd neile piima?“

„Jah, nad sundisid mind seda tegema, beldes,
et neil õigus olla seda nõuda, ja siis olid ka
sinu heinad siin?“

„Ruhu käib Omena õõjel sööma?“

„Mitte kaugele. Just üle roobaste, alla
teiste lehmade juurde. Tema kell peaks
siia kostma. Leiad ta kõhe. — Uga ma
teedaksin sulle heameelega kohwi, kui selleks
mulle piñut aega annad.“

Uga Jummy ei taha oodata; ta tõuseb, ruttas metsa, ja kaob puude warju.

Wäike on juba mäeharja tagasi tõusnud, ja ümbruses ärkavad käre ja hääled.

Kuulatakse sammub Jummy roobaste kõrval, läheb neist pisut kaugemale ja tuleb jälle tagasi just nende kõrvale, kuid näib, uagu ei jaksaks ta neid öieti usaldada.

Mitte päewaksigi ei taha ta siia jääda. Tahab oma lehma wiibimata kätte saada, tahab nõõri talle sarwede ümber siduda ja temaga lahkuda, weel enne kui keegi teda on märganud. Siis läks ta ükskõik kuhu metsa, mõnesse teise walda. . . . Kui ta waid siit eemale sai, kaugele ära siit, kus iga kammu ja kivi taga tema arwates nagu luurawad kuradid istusid.

Weel mitte kaugemale jõudnud, kuuleb ta äkki tuttavat kellahäält ja jääb seisma. Ja seda teist korda kuuldes, läheb ta hääle järele edasi.

Wäike kesapõlb awaneb ta filmade ees; seda tunneb ta, sest mullu põletas ta seal süü ja külmas kaeru.

Ja keset põldu seisab hobune, kes kord tema oma olnud. Uga näüb on ta kõhn ja lahja, kannab alles talwikeid karmu, aga need on siit ja sealt ära hõõrdunud; hobuse selg on paisetatunud, kella juures on tal haawad, mis rangid sinna hõõrunud. Ta ninahõõrmed on laiad ja pea sügawal longus. Hobune tunneb oma endise peremehe ära, ei saa aga kõie otfas tema juurde tulla, waid hirmub tasakesi ja hõõrub ta käewarre wastu oma nina.

„Uga mis on nad sinust ometi teinud, oo! need nurjatud metsalised, need koerad!“ ahastab Jummy endanisti.

Ja umistades, et tema enam selle looma omanik pole, kahmab ta hobuse kellarihmasi kinni ja weab teda oma järele.

„Halloo, mees! Kas tahad mu hobust warastada!“ hüüab keegi metsast.

See on Tafvo.

Ära tundes Jummut, kohkub ta ja peatub, aga nähes, et Jummut relwa ei ole, kuna tal enesel kirwes on, saab ta julgemaks ja jookseb lähemale.

„Kasi mu hobuse juurest!“ mõirgab ta kirwest kõigutades ja kahmab ka omalt poolt hobuse kellarihmasi kinni.

Jummy lasseb käe lahti. Ja kui ta hetke aega seisab nõutult ja nõrgalt ning tal lusti ei näi olewat lõõminguks, walab Tafvo temale rusikaga küljele, nii et Jummy wangub, põlwili wajub.

Tafvo kargab hobuse turjale, walab talle witsaga ja ratsutab minema.

Jummul pole jõudu temale järele joosta, ta ei saa kirjaksigi, lasseb emast päewa- ja hobusewargaks sõimata ning kohtuufuga ja wanglaga ähwardada, kuni ksendaja wiimaks puude wahela kaob.

„Näüb nõõ, lollpea!“ kuuleb ta weel, kuidas Tafvo hobusele káratas.

„Hobune on ju tema oma,“ mõtleb Jummy uniselt. „Kõik kuulub neile. . . . nad wõiwad ju teha, mis tahawad.“

Ta nõrkeb, wajub tahtmatult kokku — homimifupäike paistab talle metsa kohale tõustes kõledalt filma, ta pea käib ümber ja ta sirutab enese uniselt maha, umistab lehma ja põgenemise ja kõit.

Uga waewalt on ta filmad kinni läinud, kui ta kõrwu tungib läbitungiw wile ja teda tabab kui piitsahoop. Ta kuuleb raudkettide raginat ja ei tea öieti, kas ta weel wiibib wanglas wõi näeb und, et ta siin on.

Uga kui ta natuke aja pärast taipab, et see peab wedur olema, mis wilistab, et tema see on, mis läheneb, siis kargab ta jalule ja tormab üle kiviude ning kändude roobaste poole, nagu tahaks ta midagi takistada wõi mõnda hädaohtu kõrwaldada.

Wäike lehmakari on teisel pool roopaid parajasti roobastele liikumas. Jummy tunneb neist esimest, see on tema lehm ja see tahab ka koge üle roobaste tema juurde tulla, tõstab peab, hoigab tasakesi, annub ja hakkab siis jooksuma. Kell ta kaelas löõb selle juurde takki.

Uga kui ta roobaste lähedale jõuab ja parajasti tahab üles raudteele ronida, wilistab wedur teekäänakul, ajab auru wälja ja läheneb täiel jõidul.

Lehm jääb just teel seisma, wahib wedurile wastu ja ei saa enam edasi ega tagasi.

Weduri auruwile wilistab, mõirgab ja ksendab, kuid masin ei saa peatuda.

Jummy tormab lähemale, wehib kätega ja ksendab nii kõwasti kui jõuab, kahmab oma lehma sarwedeft kinni; see paneb Jummy minnamisele wastu ja tirib edasi, kuna Jummy teda tagasi kiskub. . . . Lehm on juba poolenisti roobastele jõudnud, kui wedur masinajahi wandudes ja wihasel rusikaga ähwardamisel ning pressii kinnumisel ta lehma ta enese filmade all pooleks löitab ja poolt leha edasi weab, kuna esimene pool ühes esjalgadega Jummy kätte jääb, kes teda sarnist kinni hoitab.

Ta elab weel pisut aega, ta kaelapõõned wäriwewad, ta liigutab jalgu, nagu tahaks ta põgeneda, aga siis langeb ta tarretul kaelal ja awafilnil raudtee äärde maha.

Lippudega ehitud pidurong peatub Jaani-päeval Mustijärve jaamas, mille poolvalmid majad on ehitud kaskedega. See on esimene rong uuel teel, lõburong, millele raudteefelts on kutsunud kõik raudteeametnikud ja töölised ning aumõõrastena kõik tähtsamad mehed kihelkonnast, kust tee läbi läheb.

Jummuft pole keegi midagi näinud ega kuulnud, sest saadik kui wedur ta lehma alla ajas ja ta ise kadus, kuidas veldi, külla. Wahetewahel aga armastid liivarongide juhid teda kord siin, kord seal metsa ääres roobaste lähedal näinud olemat. Seal, kus raudtee, mis nõõrdigelt jaamast läbi läheb, äkki teeb käänaflu ja purustatud kivi rahmude wahelt kõrget tammi mööda üle soo sõidab, põlwitab üks mees ning katjub üht roobast pakkude küljest lahti kangutab. Sigistades, palawikliste liigutustega ja wahetewahel eemale ja jaama poole piiludes, katjub ta kord kirmefilmaga üht neeti lahti teha, kord kangutab ta roobast tugewa kasekangiga.

Ta on oma wiimse jõu hoidnud selle töö jaoks, mis tal nüüd käsil on. Kõik oma waenlased, kõik oma tagakiusajad ja piinajad, inshenerid, kohtunikud, peremehe, Tawo, töölised, weduri ja selle juhi ja kõik teised, kes tema wastu kõik ühes lambas on, kellest üks parem ei ole kui teine, kõik need tahab ta nüüd üheskoos hämitada, ühe hoobiga hukutada, neid ühelaiusel kõril lasta ära meelida ja üle peataela uputada põhjatumasse soosse. . .

See kawatus on tal — see on talle selgeks saanud neil päewil, mil ta metsas hulkus tühja kõhtu kannatades, waid wälja meelitatud wedurist, kes edasi ja tagasi ruttas, wastupanematul jõul tõnmatuna raudtee äärde, kus ta täpselt kõik tähele pani. Ta on õõsel sinna hii linud, on näinud, kuidas roopad lahti tehti ja jälle kinni neediti, ja on kuulnud, kuidas töölised rääkisid pidurongist linna Jaani-päewal . . .

Oleks tal ometi olnud raske raudkang ja raske sepawasar, nii et ta raske raua oleks jaksanud ainfa hoobiga purustada. . .

Uga nael ei tule ega tule pafust wälja. Kuid ometi, ta peab oma töö lõpetama! See peab õnnestuma — peab!

Wedur purskab jaamas tuld, rahwas ruttab karjakaupa sinna kofku. Nad kargawad waganisfe. Nüüd kifendawad nad hurra ja nüüd mängib muusika, et mets lastjub.

Ta taob kirmefilmaga kõigest jõust ja naelapea puruneb. Ta pistab kasekangi roopa alla

ja see annab pisut järele. Uga teine nael peab alles ja roobas libiseb pikkamisi jälle tagasi.

Rong wilistab jaamas lahkimiseks — pikalt ja läbitungiwalt.

Teine nael on sama kowa kui esimene. Ta ei jassa seda purustada, kuni nad juba on mööda sõitnud ja — päästetud.

Ta mõiks selle jätta teiseks korraks? Ei, seda ta ei taha, seda ta ei wõi, müüd, just nüüd peab see sündima. Nüüd saagu kõik ta piinad kätte makstud!

Ta kahwab kirme ja hakkab uuesti kirmeteraga naela raiuma, et raud puruneks. Uga kirmes käib kivil, sädemed lendawad ringi ja kirmetera on purunenud. Rong on juba üsna lähedal, kolbide hoobid lähenewad pöörase kirmusega.

Sälle kahwab ta kasekangi, pistab selle otfa roopa alla ja wiskab enese kõige jõuga kaugele. . . roobas kerfib pafult, paff pragiseb ja nael awaneb.

Nüüd, nüüd ei pea nad tema käest enam pääsema!

Uga kui ta weel kord kangile lastjub, kuna ta ise juba rataste mürinat ja nende wastukaja kaljudelt kuuleb, murdub kang ja ta kukub ise seliti roobastele. Gulluna kargab ta üles, kahwab roopast kättega kinni, puurib oma küüned sellesse, kahwab naelast hammastega kinni ja wangutab ning raputab, ilma et ise enam dieti teaks, mis teeb. . .

Wedur ähib just ta selja taga.

Nad pääsewad ta käest, saawad elufalt minema, sõidawad ta laibast üle. . .

Ei ialgi!

Ta kahwab kormale, näeb wedurit lehwiwail lipel ja sirawal klaasfilmal — see müriseb ja ragiseb edasi — ja wälkkiresti tuleb temale uus mõte.

Ta kummardab, kahwab kätte määratu kwiirahmu, tõstab selle üles, kargab roobastele, pigistab filmad ja paiskab kiwi tulewale rongile wastu. Ta kuuleb hirmsat raginat ja wangub ning kukub minestades tammilt alla kraawi.

Argates jälle meelemärfusele, tunneb ta, et lamab seliti maas, mis liigub; tema ümber seisawad ja asteldawad ägedasti wehkiwad ja rääkiwad inimesed; ta näeb inshenere, kohtunikku, peremeest ja Tawot. . . Ta pea walutab ja weri woolab tal üle näo.

Weduri wile huifab pikalt, kahjurõõmsalt, suits keerleb ta filmist mööda, ja ta taipab, et wiitib pidurongis, mis sõidab ja teda ta põgenemisel kaasa wõtab — linna — ja igawesti.

(Lõpp.)

Rändlinnud.

Rändamiselust pole mitte ainult inimeste ürgwana omadus, waid see esineb weel suuremal määral loomade maailmas. Meie rändlinnud teewad iga aasta pikki rännakuid ühest ilmajaost teise. Ja millised määratumad kaugused lennatakse seejuures läbi! Kägu, pääsukesed, ööbikud, peoleod ja hulk teisi meie lindudest lähewad talweks Kesk-Aafrikasse. Walge kurg läheb weel üle ekwaatori ja talwitab meelsamini endises Buuri riigis, mis nüüd Inglise Kapi asundusega on ühendatud. Wihmakull läheb tuntud ornitholoog v. Luomanuse uuemate uuringute järele isegi kuni Indiani ja Lõuna-Ameerikani ning lendab seega umbes 133 laiusekraadist üle, mille pikkus on umbes 15000 kilomeetrit. Kui mõtelda, et linnud selle maa kaks korda aastas ära lendawad, siis wõib tõepoolest määratumast lennuosawusest kõnelda. Ainult üks linnuliik, mererannapääsuke, lööb wihmakulli lennupikkuse weel üle. Tema on kõigist lindudest kõige kaugemale põhjatanjunud ja tema haudumiswaldkond ulatab kuni 82. põhjalaiuse kraadini. Sealt rändab ta kuni Lõuna-Jäämereni ja lendab seega aastas kaks korda kogu maakerast üle.

Rändlindude rännaku uuringu parimaks abinõuks on tänapäew lindude rōngastamine. Wana oletus, et rändlinnud määratu kiirusega mõne tunni jooksul üle ilmajagude lendawad, pole õige. Rändlinnud lendawad wähemates etappides ja läbisti 200—250 kilomeetrit päewas. Nad on tihti mitu nädalat teel, eriti käib see kuldnohkade, räästaste ja kanepilindude kohta. Selle juures tarwitawad mõned linnud, nagu kured ja pääsukesed, oma rännakutel täitsa

kindlaid rännakuteid, kuna suurem osa meie rändlindudest, ainult üldist suuna pidades, lehwikukujul üle maa laiali walgub.

Rännakud wõetakse ette osalt öösel, osalt päewal. Suurem osa rōöwlinnudest, rongad ja kured on päewamatkajad, kuna laululinnud, nepiliiki linnud ja wihmakullid enamasti öösel rändawad. Mõned linnuliigid rändawad suurtes parwedes, teised üksikult. Suurem osa rōöwlinde ja kägu läewad üksikult lõuna poole, kuna kured, toonekured, pääsukesed, haned jne. enne minekut kokku koguwad ja üheskoos kindlas porras lendu algawad.

Lennukõrgus ei tõuse harilikult üle 400 meetri ja wana arwamine, et linnud wäga kõrgele tõusewad, ei pea enam paika. Tähelepanekud õhulaewadest ja lennukitest kinnitawad seda. Kõige suurem kõrgus, kus keegi lendur linde weel nägi, oli 2300 meetrit. Seal leidis keegi lendur parwe pääsuke si lõunasse minemas.

On arusaadaw, et rändamine alati ühenduses seisab suurte kaotustega. Selle juures mängiwad ilmastiku olud suurt osa ja kõik haiged mind nõrgad linnud, kes rännakust osa wõtawad, langewad nendele ohwriks. Sel kombel sünnib loomulik walik: jääwad ellu ainult tugewad linnud. Pimedatel öödel meelitab tuleornide tuli linde oma lähedale, ja seal lööwad nad tihti oma pea puruks. Tuleorniwahid näewad iga aasta wapustawaid pilte tuleornide ümber; paraku on seni kõik katsed, selle linnutapmise wastu kaitseabinõusid leida, luhtunud. Suur on ka lindude arw, kes lõunamaalaste linnupüüdmise ohwriks langewad.

Jätsin südame.

Ed. Wöhrmann.

*Oh minu sünnikoht, taluke Weski,
taat-memme marjasem majake,
sind minu hingest ei wõtta saa keski—
sulle ma jätsin südame!*

*Lustilik lapsepõlw, Pedjajõe sära,
nurm ja niit ja mu karjatee,
teid ei unusta iial ma ära —
teile ma jätsin südame!*

*Ja sina neiuke, ilusam, kenam,
kes mul kord kuldasiid elutee,
sind ei näe ma iialgi enam —
sulle ma jätsin südame!*

*Aga mu kodumaa, kallid ja kuldne,
kõigist neist armsam sa minule;
ehk küll olen ju wana ja muldne —
sulle ma jätan südame!*

Oh Libanoni seedrid.

Rootsi kirjanik Hjalmar Bergman.

Mis on suurem õnn kui olla abielus suure, ilusa ja sümpaatliku naisega?

Näib, et see seisukord toob enesega suurimad õnnewõimalused, mis maailmas kättesaadavad. Kuid ärgem olgem selle peale kindlad. Kõige pealt mitte õnne peale. Õnn on see väike, ilus tüdruk, kellest üleeile und nägime. Milline on ta? Niisugune: kui teda ei kohta, igatseme ta järele: kui teda kohtame, ei tunne me teda. See on õnne saladus.

Üks mees nimega Berntsson oli nii kaugelt õnnelik, et oli abielus suure, ilusa ja sümpaatliku naisega. Peale selle oli tal hästikäiw äri. See asus — ja asub veelgi — Drottninggatan ja Nygatan nurgal. Axellsson, Berntsson & Ko. Kõik tunnawad Berntssoni, kuid wähesed teawad, kuidas ta wälja näeb. Tal pole mingit wäljanägemist. Ta juuks on kollakashall, ta nägu on kollakashall, ta silmad on kollakashallid — lühidalt: tal pole — nagu öeldakse — mingit wäljanägemist. Kuid ta on Berntsson, mees, kes oskab arweid pidada, mees, kes tunneb prantsuse sardiine, Odessa kawiari, kaksteistkümmend juustu sorti, keksi, Kalifornia — puuwilja, nelikümmend sorti heeringaid ja anshowist j. p. m. Ta on mees, kes tunneb äri. Siiski on tal iseäraldus, mis teeb ta üllatawaks ja weidi ebasümpaatlikuks. Igal juhusel hüüab ta: „Oh, Libanoni seedrid!“

Igaüks tunneb ju Libanoni, kuigi ta seal pole olnud. Teame juba Moosese raamatust 1:7, et see mägi Kanaanis, Prahti jõe läheduses. Edasi ütleb Moosese raamat 5, 3, 25: Lase, ma palun, mind minna ja näha seda head maad, mis teinepool Jordanit, sedasinast head mägist maad ja Libanoni. Libanonil wõitleb Josua ühe osa wõitlustest. Kuid nüüd tuleb peasi. Kuningate raamatust loeme: Ja Iram, Tiruse kuningas, läkitas oma sulase Salomoni juure, sest ta oli kuulnud, et nemad teda kuningaks wõidnud ta isa asemele; sest Iram armastas Tawetit kõige elu aja.

2. Ja Salomon läkitas Irami juure ja ütles:

3. Sina tead mu isast Tawetist, et ta ei wõinud Jehowa, oma Jumala, nimele mitte koda üles ehitada sõja pärast, millega nemad kõigilt poolt ta peale tulid, kuni Jehowa neid tema jalgade talle alla andis.

4. Ja nüüd on Jehowa, mu Jumal, mulle hingamist annud siin ümberkaudu, ei ole wastast ega kurja, mis keelaks.

5. Ja waata, mu meeles on Jehowa, oma Jumala, nimele tüht koda üles ehitada, nõnda kui Jehowa mu isa Taweti wastu rääkinud ja öelnud: Su poeg, keda ma su asemele panen su aujärje peale, seesama peab mu nimele ühe koja üles ehitama.

6. Seepärat käsi, et nemad mulle seedripuid raiuwad Libanonist. — — —

Ülaltoodu on tsitaat kuningate raamatust ja me oleme seda kõik koolis õppinud. Nii oli ka Berntsson neid iseäralikke ridu suure Templi ehitusest õppinud. Kirjawahetus Irami ja Salomoni wahel on enesest suure tähtsusega, kuid veel tähendusrikkamad on Salomoni sõnad, mis Jumal ise talle ette ütles: Seepärat käsi, et nemad mulle seedripuid raiuwad Libanonist. — Need sõnad wangistasid ja täitsid Berntssoni ettekujutuse. Ta kujutles, et need puud olid olnud harukordselt suured ja warjukad. Tema mõiste järele pidi Libanon olema wäga meelepärane koht, kus suwel (Berntsson teadis wäga hästi, et Palestiinas alati on suwi meie mõiste järele) — meelepäraselt puhata wõiks. Nii siis — see hüüd: Oh, Libanoni seedrid! — mis Berntsson nii tihti tarwitas, oli loomulikult põhjendatud: Berntsson, juhitud Piibli sõnast, kujutles Libanoni seedreid kõige uhkematena puudena. Wõib öelda, et Libanoni seedrid warjutasid Berntssoni elu kõige magusamaid tunde. Kuidas lugu oligi — igaüks meist wajab wahetewahel weidi warju. Weidi jahedust meeltele, mida äritawad alatasa arwestamised. Arwestamised Prantsuse sardiinide, Shoti heeringate, U. S. A. Herkulo ja palju muu puhul — arwestamised kogu äriajamise kohta. Kas tasub end? See oli suur küsimus! Ja

kui sellega tegutsetakse, siis võib kergesti hüüda: Oh, Libanoni seedrid!

Sest on olemas üldine mulje nende puude harukordsest suuruselt, warjukusest ja tugewusest. Libanoni toredate seedrite all on jahutus, mida mujal ei leidu. Kõrged, saledad tüved sarnanevad sammastele Issanda wägewastemplitis, üks wägewamatest, Salomoni templitis. On ilus kujutleda — kui päewatöö wäsitama hakkab — on ilus kujutleda, et istun tumerohelise lehestiku sahisewas doomis, mille katusest, s. t. seal, kus uhked ladwad kokku lööwad, tungiwad läbi üksikud päikesekiired, Püha Maa palawa, walge päikese kiired, mis kord põletas Ristiija Johannese tume-daks, mis mängis Maria Magdaleena läikiwates lokiides, mis suudles hea ema Maria pisaraist märgi silmi, mis kiirgas Jesuse otsaesisel.

See kõik on ilus kujutleda. See on lihtsalt oaas elu kõrbes. Sellepärast ärgu imestagu keegi, kui P. C. Berntsson — Pehr Conrad Berntsson — mõnikord hüüdma juhtus: Oh, Libanoni seedrid! Juba kuningas Salomon oli näinud nende suurt toredust, Berntsson nägi seda ka.

Mitte aga ta naine. Ta naine oli see Märta Nilsson — raudteewahi tütar Mosases — kes umbes 1916 tuli wabamürlaste looshi restoraani. Teda armastati peagi ta waimuka wiisi ja korraliku ümberkäimise tõttu.

Ja nüüd tuleb wäike intriig jutustuses: Härrad, kes sõid wabamürlaste looshis, leidsid warsti, et Märta Nilsson oli noist tüdrukuist, kellega abiellutakse. Kas tahetakse wõi ei. Hakati juurdlema, kes saab Märta meheks, ja et einestawad härrad alati heameelega kihla weawad, siis tehti seda. Mõned wedasid kihla rittmeister, krahw Henrik Brenneri peale, teised suurkaupmees P. C. Berntssoni peale. Rittmeister sai kihlweost kuulda. Ta ütles tüdrukule: „Kas tead, Märta? Sa tundsid mu tundeid sinu suhtes! Et inimesed aga minu kui hobuse üle kihla weawad, see mulle ei meeldi. See ei passi. Ei, sa tunnend mu tundeid, ära aga minuga arwesta.“ — Tüdruk mõistis, kuidas asjad olid, ja näitas oma armastuswäärilikkust esikäät Berntssoni wastu selle tagajärgjega, et tulid pulmad ja seaduslik abielu.

Hea küll. Ehk oleks see abielu sama

õnnelik olnud, kui mitmed teised — kui poleks olnud Libanoni seedreid. Mis oli Berntssonil asja Libanoniga? Nagu teised mehed hüüawad: Wõtku kurat! wõi põrgu pihta! — nii hüüdis ta: Oh, Libanoni seedrid! Inimesed hakkasid naerma. Teda nimetati Libanoniks, teda nimetati Seedriks. Teda nimetati weel teiste nimedega. Ta naine häbenes (ja kui asielurahwas üksteist häbeneb, läheb häbi kuiwale, nagu öeldakse); ta häbenes ja ütles: „Kui sa oleks luuletaja, Conrad, kui sa oleks Heidenstam wõi Tröding, ei ärataks see imestust, kui ütled lollusi. Kuid delikatesskaupmees. Kas tead, et oled delikatesskaupmees? Ja sa hüüad leti taga: Oh, Libanoni seedrid!“

Berntsson naeratas: „Ma ei tea, millest see tuleb, kuid arwan sellest, kui mu wanaema kord jutustas, kuidas kuningas Salomon lasi raiuda wägewaid puid Libanoni seedrimetsast, et neist ehitada wägewat templit.“

„Ja mis on sul sellega tegemist?“ uuris, mitte ilma põhjusest, proua Märta.

„Kes teab!“ wastas Berntsson. — „Mis on delikatesskaupmehele Waldköpingis tegemist Jerusalemma templiga? Kuid tookord, kui wanaema jutustas, sain wist ettekujutuse ja unistuse Libanoni metsadest. Näen neid enese ees, nagu istuksin nende jahedas warjus. Kui midagi kurba juhtub, siis põgenen sinna.“

„Mis kurba sulle juhtub?“ uuris proua Märta.

Berntsson wastas põigeldes:

„Ah, näiteks lugu krahw Brenneriga.“

„Ja mis on temaga?“ küsis proua Märta haawatult (sest naised ei kannata umbusaldust)

Berntsson wastas weel rohkem põigeldes: „Kui Brenneriga midagi pole, siis on lugu Axelssoniga kurb. Asi on tõesti nii, et ta mind igal moel warastab.“

Proua Märta andis mehele õiguse, öeldes:

„Et ta sind warastab! Ja sa oled waras, kui minu ja meie laste paran-duse peale ei mõtle! Weel eile ütles Henrik mulle, et sa waras oled, kui Axelssoniga ei lõpeta. See oleks parem, kui su spleen Libanoni seedritest.“

„See oleks parem,“ mõõndas P. C., lisades: „Kuid seedrilugu ei tohi sa

halwaks panna. Seda kujutlen ainult ja unistan sellest, kui muust wäsin."

Ja ta jatkas, punastades üle terve kollakashalli näo, ja ta kollakashallid silmad põlesid:

"Waata, see on midagi iseäralikku, mis muule ei sarnane! Need kõrged puud, mida kujutlen! Need sirged sambad, millest unistan! Sarnased olid nad kuningas Salomoni ajal ja sarnased on nad weel praegu. Midagi pole muutunud Inimesed muutuwad, naised on teistsugused, ärid kõiguwad ajalintel, nagu öeldakse. Kuid nood hiiglased seisawad Walgus mängib nende latwadel. Samuti tuul. Ei wõi kujutleda midagi tugewamat ja kindlamat neist puudest. Sellepärast unistan neist, kui muidu kurwaks muutun Ja selles pole ometi midagi halba?"

Ei. Selles pole halba, kui unistatakse Libanoni uhketest metsadest. Proua Märta mõndas, et unistus jahedast metsast oli wäike patt, kujutus sirgetüwelistest puudest, wäärilistest sammastest Salomoni templis, oli wäike kuritegu. Kuid hea abikaasana pidi ta protesteerima selle wastu, et mees end naeruwäärseks tegi. See oli juba naeruwäärne, et Brenner majas käis. Tawalik abielumees oleks siiski walwel olnud. See aga peitis end seedrite warju, kuulatades Salomoni puude sahinat, ammutades lohutust tuhataastaste puude wilust. Weel hullem! Ta lasi end tüssata Axelssonist ärialal. Ja kui asi kirjuks muutus, hüüdis ta:

"Oh, Libanoni seedrid!"

See oli naeruwäärne ja ta naine ei wõinud seda kannatada.

Ta ütles: "Unista ja kujutle, mis ise tahad, sest igauhel on selleks õigus ja ka mina unistan ja kujutlen, kui laman unetult ja wahin lakke. Kuid mispärast hüüad? Ma waikin. Ja kui ma ei wai-kiks, peaksin ehk häbenema. Kui tarwitad sõna häda korral — ja seda wajawad kõik mehed — siis ütle, wõtku kurat wõi midagi sarnast. Midagi, mis tawalik. Ja pea seedrid enesele, kui tahad kena olla."

Berntsson lubas, aga ei pidanud sõna. Mõtted ja sõnad wõiwad koormaks muutuda, millest waewalt lahti saab. Kuid on hullemaid koormaid kui see, ja Berntsson, kel puudusid teised koormad, oleks wõinud rohkem arusaamist

loota. Siis juhtus suur skandaallõunasöök 11. weebbruaril 1918.

Lõunasöök anti kahekordse pidustuse auks: Berntssonide abielu oli kestnud kümme aastat ja Berntssoni firma kaksikümmend wiis. Kuidas wõis sarnane pidustus ühtuda tähelpanuäratawa ja piinliku skandaaliga? Põhjuseid oli mitu, kuid esimeses joones seisab õnnetu olukord, et Berntssonide sõprus-kond jagunes kahte rühma: äriiline rühm ja sõjawäeline. Ärilisse rühma kuulus äriosanik Axelsson (pikk lodew mees kõwera nina ja tugewalt lääkiwate wäikeste silmadega), edasi pool tosinat tähtsamaid ärisõpru, firma kassameister ja — sarnasel awalikul pidupäewal — ka mõned nooremad ja alandlikumad firma liikmed: reisijad, raamatu-pidajad j. m. Sõjawäelise rühma juht oli enesestmõistetawalt rittmeister krahw Brenner, Berntssonide abielu truu sõber. Temaga ühinesid mõned keskealised ohwitserid ja mõned juristid ametkondadest.

Äriliste ringide wahel ühelt poolt ja ja sõjawäelise ja juriidilise ametnikkudeilma wahel teiselt poolt on alati walitsenud wäike waenulikkus, mis tihti awaldunud seltskondlikus elus. Siia tulid juure isiklikud waenud. Brenner, soojalt huwitatud Berntssonide perekonna heast käekäigust, oli hakanud kahtlema äriosaniku Axelsoni aususes. Ta oli kahtlustele awalduse annud ja sõnad olid mitmel teel — ehk ka proua Märta usina keele kaudu — Axelsoni kõrwu tunginud. Haaratud hellas kohas, oli äri-meese alustanud wastukäiku ja küsimuse esitanud: „Mispugune seisukoht on õieti rittmeister Brenneril suurkaupmehe Berntssoni kodus?" See oli üks neist iseäralikkudest küsimustest, mis — kui neile ei wastata — ise wastawad. Kokkupõrge mõlema härra ja nende rühmade wahel oli kestnud aastaid, kuid oli tarwitatud peeneid ja lubatud relwi: kergelt nalja, wäikest wiibet. Nüüd kujunes teisiti.

Skandaali teiseks põhjuseks oli ehk Berntssonide laud. Me mäletame, et 1918 oli üks raskematest kriisiaastatest. Inimkond oli nälginud hea toidu ja joogi järele. Laua waade, mis enne sõdagi oleks olnud üllataw, äratas peaaegu orgiataolisi tundeid. Berntssoni maja oli pakkunud, mis wõis pakkuda so-

liidne, wana delikatesskauplus heade ühendustega. Wõiks arwata, et taldrükute, klaaskausside, pudelite tuliwärg maeled mahedaks oleks tegema pidanud. See oligi nii lõunasöögi kahekolmandiku osa kestel (mis kestis kella wiieft kaheksani). Brenner waatles Axelsoni arusaamisega moodsa äritehnika keerulikkusest; Axelson waatles Brenneri wananewa targa andeksandmisega noorema lihaliiku nõrkuse wastu; mõlemad waatlesid Berntssoni pisaraid heatahtega. Berntsson pidas kõnesid, mis olid enese kiitusest wabad, tõendatakse, kuid siiski küllalt kurnawad. Öeldakse, et muidu karske mees inspiratsiooni wiinas otsinud ja seal juures aegamööda klaasipõhjast leidnud ikka imelikumaid kõnekäänusid. Kõnes firma noorematele teenijatele hüüdis ta: „Tunnen sel silmapilgul, et olen teie isa — jah — sel silmapilgul tunnen end oma eneste laste isana —“

See imelik kõnekään polnud muud kui nali lõunasöögi kolmandal tunnil, mil peaajud juba uimased. See näis esialgul äratawat ilmsüütut lõbusust. Seal tõstab Axelson klaasi ja hüüab: „Terwiseks wana Libanon!“ Ja kogu äriline rühm kordab: „Oh, Libanoni seedrid! Terwiseks, Libanon!“

Sellest ilmsüütust naljast wõrsus tüli kiirelt nagu nõiawael. Sõjawäeline rühm, rüütlilikum kui äriline, teadis, et see nali oli proua Märta wastumeelt. Nad ei joonud ühes, kuid proua Märta omalt poolt polnud nende passiwiteediga rahul. Et ta mees isegi pidupäewal naljaesemeks oli, mis lagunes kuni noorema raamatupidaja muigawate suunurkadeni, näis talle wäljakannatamatu. Kui ta asjatult oli katsunud meest pilkudega üles kutsuda reageerida, pööras ta sama wälkuwa pilgu rittmeisteri poole. Siin wõttis see tuld. Tugewas trompeettoonis hüüdis sulane: „On nalja, mis sobib rohkem leti kui lõunalaua taha!“ — Ta sõber kolonel sekundeeris kohe: „Et nooremad ärijõud wähe takti näitawad, pole ime, kuid wane matelt wõiks oodata rohkem peensust.“ — Axelson wastas: „Kas ütlesime midagi auhaawawat? On tõesti liigutaw kuulda, kuidas Brenner kaitseb sõber Berntsoni au!“

Tüli oli alanud. Et ta muutus kuumaks ja pikaldaseks ja üle wiisakuse

piiride läks, olenes wist esimeses jões poolenisti orgiataolisest meeolust, kuid ka proua Märta tulisest wihast, kes nägi oma peo rikutud. Kujutage seda minutit pöörase piinana P. C. Berntsonile. Kuhu ka mürgised sõnad läksid, tema oli ikkagi märklaud. Ta istus siiski kaunis rahulikult ja näilikult külmalt. Asi seisis selles, et ta uimane peaju arwas suure silmapilgu kätte jõudnud olewat. Lõpuks ometi tahtis ta proua Märta näidata, et ta oli mees, kes igale seisukorrale kaswanud. See pidi kõige lihtsamal moel sündima, sest lihtsad wiisid on meelikud. Ta tahtis rusikat lauale lüüa ja hüüda: „Wõtku mind kurat, mu härrad, nüüd olgu küll.“ — Midagi rohkem.

Kuid enne pidi ta koguma jõudu peale wiimast kõnet, mis oli olnud kurnaw, kuid õnnestanud. Ta tühjendas klaasi shampanjat ja weel ühe. Siis waatas ta naise peale. Ta nägi selle pilku ainult lühike sekund. See oli weel kuumem kui enne ja nagu kees wihast. Siiski tundis P. C., et wiha temale polnud määratud: ta tundis, et naine teda ei näinudki. Ta oli mehe unustanud. Ja see jõi weel ühe klaasi ja weel ühe klaasi ja weel ühe. Siis waatas ta sõprade peale paremal ja wasakul. Tal oli sama mulje. Nad ei näinud teda. Ta oli siin ja siiski ära, nagu surnu enese matusel. Nad kõnlesid temast: ta perekonnaelu harutati manglewais kõnekäänudes ja naljas: kirjeldati ta kergeusklikkust, tehti naeruwäärseks ta naeruwäärsus, ta naiwus tehti naiwsemaks. Ta oleks pidanud wastama, ta oleks pidanud rusikaga lauale pörutama ja hüüdma: „Wõtku mind mind kurt, mu härrad, nüüd on küll.“ — Kuid ta ei wõinud. Ta ei wiibinud siin. — Ta hoidis käsi näo ees ja kuulis nüüd iga sekundiga selgemalt seedrite kahinat. Ja kui ta rahulikult oli kuulatanud ja palawaid silmi warjus ja jaheduses kasutanud, algas ta kõnet ja ütles:

„Oh; Libanoni seedrid! Mu wanaema, aus wanaeit, teadis, mis tegi, kui jutustas mulle teie kõrgetest, saledatest tüwedest, mis olid nii sirged ja tugewad ja wägewad, et neid wõidi kasutada sammastena Jerusalemma templis. Mis oleksin teieta? Ütlen: Wares, koer ja õnnetu koer. Ma pole luuletaja. Al-

gasin õpipoisina ja olen nüüd jõukas suurkaupmees Waldköpingis. Mis on mul tegemist Libanoni seedritega? Jah, teie olete mu lohus, kui asi läheb kirjuks ja inetuks ja igawaks. Siis luusib P. C. tüwede wahel ja kuuleb latwu sahisewat ja saab rahulikuks. Mis tähendab see, kui keegi kulutab mu treppi rohkem, kui waja? Wõi kui teine manipuleerib mu kontoris? Keegi ei wõi takistada, et sulen silmad ja waatan kõige ilusamat, mis olemas. Salomon, kes oli teistsugune mees, kui need, kes minu ümber keerlewad, kirjutas kuningatele teie ilust ja ta armastas teid nagu ma teid armastan. Oh Libanoni seedrid!

Kui ta seda oli öelnud, uinus ta ja majasõber, rittmeister, kandis ta magamistuppa. Selle wäikese kõne järele lakkas tüli ja seltskonnaelu kindla struktuuri näitena wõiks nimetada, et lõunasöök kestis ja lõppes meelepäraste kommetega.

Proua Marta aga ei wõinud mehele andeks anda, et see oli teinud end naeruwäärseks ta pidupäewal. Siit peale pööras ta ikka vähem tähelpanu mehe tunnetele ja elas oma elu wabamal kombel. Kord tegid ta mees ja rittmeister reisi mandrile ja nad tulid linna, kus on botaanika aed. Juhusel, kui proua Marta ja rittmeister ringi jalutasid nimetatud aias, leidsid nad wäikese ja alandliku puu ja selle jala juures puust tahwlikese sõnadega Cedrus Libani. — Kohe hüüdis rittmeister: „Teeme P. C.'ga nalja ja raputame ta enesest weidiks eemale.“ — Öeldud,

tehtud, nad ruttasid koju hotelli, kus P. C. istus patience'i taga. Kui ta kuulis, et Botaanika aias oli Libanoni seeder, hakkasid ta põsed punetama ja ta tahtis kohe sinna rutata. Ta ütles: „Kuid kuidas leian ta?“ — „Ah,“ hüüdis rittmeister ja proua korruga, „seedri leiad kohe! Ta warjab kogu aeda ja ümbruskonda.“

P. C. ruttas minema ja ta lootused kaswasid iga sammuga ja ajasid palawaks ta were, mis muidu enam palawaks ei läinud. Kuid aeda jõudes wankus ta asjatalt otsides ja langewa ootusega ringi, kuni ta lõpuks wahi poolt wiidi alandliku puu juure. Ta wahtis puu peale ja kogeles:

„Kuid see on ju inetu, wäike kuusk ja muud midagi?“

„See on Cedrus libani,“ wastas waht ja läks

P. C. waatles puud suure pettumusega, jah, peaaegu wihaga ja pööras siis, et ära minna. Kuid ta süda tundis pistet, kui tahtis lahkuda sellest ainsast seedrist, mis ta ihusilmad näinud. Ta pööras uuesti ümber, ja tehes paitawa liigutuse, wäikese okaspuu poole, ütles ta:

„Ole rahulik, mu wend, sa pole petumus, waid just see, mis olen mõelnud ja unistanud. Kui saad wanaks, oled hiiglane.“

Ta lisis wäikese naeratusega:

„Ja kui sa suuremaks ei saa, siis on suurus paras wäiksele P. C. Berntssonile.“

Nii ütles ta ja läks, unistaja Berntsson, alandlik tõelikkuse pale ees.

Minu esiisad.

H. Wühner.

*Kes nad olid, minu esiisad?
Katet minewik ei kergita.
Wist nad olid mehed julged, wisad
Eluraskustega wõitlema.*

*Aga üks ehk oli unistaja.
Töö nii aeglaselt tal edenes.
Mõtetes ta kõndis. Laulukaja
Helises tal soojas südamas.*

*Elas ta, wõib olla, üksilduses.
Westis juttu puu ja pilwega.
Waatas läänepoole igatsuses,
Kui seal päike hakkas weerema.*

*Sellest esiisast wist ka jäitwad
Päranded minu hingele:
Unistuste teel mu mõtted käitwad — —
Terwitan sind, kauge, omane!*

Gert Holsteni elamus.

Brasiilia kirjanik H. V. Patera.

Imeilus suwepäew oli lõpule jõudmas; suits, mis kogu päewa linna kohal lasunud, läks kerge tuule ees laiali ja looduwa päikese wiimased kiired kuldasisid tornitippe ning panid aknad nagu tules särama. Parkides õitseisid roosid pillawas külluses ning heitsid möödaruttawate inimeste jalgade ette oma õielehti.

Gert Holsten jalutas pikkamisi puies-teil; ta oli oma büroost warem kui muidu lahkunud ja ei teadnud nüüd õieti, mis ilusa õhtuga peale hakata. Kõik ta sõbrad ja tuttawad wiibisid puhkusel ja ta tundis ennast linnas üksikuna ning mahajäetuna.

Ta jäi seisatama ja sigaretti põlema panema. Siis nägi ta oma ees üht saledat noort daami. Ta ei teadnud, miks temast just seda daami nähes nagu elektrilöök läbi käis. Daami pruunid juuksed olid lühikeseks lõigatud, selle juures järsk kontrast süsimustade, ilusas kaares kummitud silmakulmude wahel, õrn profiil wirsikuwärwilise nahaga, kirsipunane ja meelitaw ilus suu, sama peen kael, mis kerge suwkleidi all laskis aimata näkilikilusat keha. Sirged, saledad jalad olid tal laitmatud a kergesti heljuwa kõnnakuga.

Gert oli ausasti üllatatud niisugust täiuse, iluduse ja kooskõla ühendust nähes. Daam oli rietatud tolle lihtsa, tagasihoidliku elegantsusega, mis laseb oletada suursugusust ja head maitset. Gert oli oma arust küll nagu rumal poiss, kes oma sammud tema järgi seadis, aga tal polnud täna nii kui nii midagi ees ja sellepärast tahtis ta mõned minutid selle saleda daami iludust nautida.

Sest ta ei kahelnud hetketki, et asi ainult waatlemise juurde pidi jääma, sest ilus tundmatu oli oma esinemises sedawõrd daam, et ta tingimata oleks pika nina saanud, kui ta temaga oleks katsunud juttu alata.

Daam oli teisele poole tänawat läinud ja astus nüüd teatri kotta.

Masinlikult oli Gert teda seni jälginud, nüüd peatus ta silmapilgu. Kas

wõis saatus temale sellise õnneshansi pakkuda, sest teatris wõis tal wististi wõimalus olla seda ilusat tundmatut tundma õppida, ilma üleastumata seltskondlikust korrast.

Ruttu läks ta kassa juurde ja jõudis weel parajasti kohale, et näha, millisele reale piletimüüja daamile pileti andis.

Kolm minutit hiljem oli Gert esialgsele sihile jõudnud. Kui ta istet tahtis wõtta, silmitses teda daam nii, nagu oleks ta ütelda tahtnud:

„Aa, seal oled sa jälle, mu jälgija tänawal!“

Ja temale näis, nagu oleks noore daami silmadesse tekkinud kelmikas naeratus.

Helises kell ja saal pimestati. Eesriie kerkis, mäng algas.

Gerti huwitas etendajate mäng wähe. Wõlutuna wiibisid ta silmad kõrwalistawal daamil, kes nüüd oma peene käe punasele istmetoele pani. Ainult neljandas sõrmes siras hele diamant, muid ehteid ta ei kannud. Nagu wõõras walge linnuke seisis õrn neiukäsi punasel sammetil. Ja weel enne kui Gert selgusele jõudis, mis ta õieti tegi, oli ta kergesti üle jahedate sõrmede silitanud.

Neiu tuksatas kergesti seda puudutamist tundes, ei tõmmanud aga kätt mitte ära, millest Gert nüüd kõwasti kinni wõttis.

Ta tundis wereringwoolu ja peente närwide tuikamist. Tasakesi silitas ta neiu peent käeselga, wõttis sõrmede ümbert kinni ja tundis äkki kerget, aga selgesti tuntawat wastupigistust.

Kas andis ilus tundmatu temale luba?

Silmipõletaw walgus täitis äkki teatri-saali. Järgnes hele käteplagin, esimene waatus oli läbi.

Kõigepealt oli Gertil oma jultumusest häbi, siis aga waatas ta daamile pikkamisi näkku. See oli suured sarwprillid eest ära wõtnud ja silmitses teda nüüd uuriwalt; ta silmis siras wäike kuldmaidikas ja ta mustad pupillid, löid särama.

Kellahelin äratas Gerti. Ta ilus naabrinna pööras silmad jälle lawale ja näis ainult mängule elawat. Kordagi ei waadanud ta enam temale. Ainult ta wäike käsi seisis jälle nagu mängewalt toolitoel. Ja uuesti algas waikne mäng, kerge, armastaw silitus, mis aga Gerti were ometi kiiremale käigule kihutas.

Kui algas suur paus, tõusis daam ja sammus, lühikest pilku temale heites, garderoobi. Gert läks temale järele ja nägi imestades, et neiu enesele laskis mantli anda.

Kas tahtis ta juba lahkuda? Nüüd oli waja ruttu tegutseda.

Ruttu otsustades wiskas temagi oma margi lauale ja sammus daami taga wälja soojasse suweöösse.

Paari sammuga oli ta tema kannul ja kergitas kübarat. Palus tuhat korda wabandust, saades aru oma teo sündmatusest.

Siis jäi ta äkki wait, sest neiu silmitses teda terawasti, siis aga sirutas ta Gertile äkki käe.

Gert surus selle oma huultele; siis aga kohkus ta: Woog iseäralikke hääli, wastikult kõlades, tuli neiu weetlewast, punasest suust.

Need kõlasid nagu hundi kähisew hulumine.

Wististi oli neiu Gerti näol imestust märganud, sest ilusast näost lendas üle wari, ja jälle tulid ta kõrist kuristawad, karedad toonid. Aga nähes, et Gert temast ikka weel aru ei saanud, awas ta oma wäikese hõbekäsitasku ja wõttis sealt kaardi, seda temale pakkudes. Sellel seisis: „Kurttumm.“

Nägematu rusikas oli purustawalt maha wuhisenud. Weel nägi Gert neiu weetlewat keha, silmitses neiu ilusaid näojooni, särawaid silmi ja kuulis seda hirmsat lallutamist. Viimaks koondas ta kõik oma energia ja kummardas korrektilt:

„Armuline preili, minu olek muutub ikka kummalisemaks, aga kuna ma kord juba olen teinud alguse, kas tohin ma siis Teid paluda, et minu seltsis weel tunnikeseks tuleksite Edeni restoraani?“

Neiu ei paistnud temast aru saawat, waid tegi kirjutamise märgi. Nüüd rebis Gert oma taskuraamatust lehe ja kirjutas sinna mõned sõnad. Naerata-

des noogutas neiu ja sammus tema kõrwal edasi.

Sest sai piinarikas õhtu. Küll silmitsesid teised wõõrad paari uudishimuga ja Gert nägi paljudes silmades imestust; kelnerid jooksid neile wastu ja juhatasid neile parema koha; oli näha, et kogu lokaal selle daami ilmutisel elawamaks muutus, aga warsti, kui neiu suu awas, nähti kaastunnet: „Mu Jumal: Kurttumm!“

Kolm wõi neli korda katsus Gert juttu alata, tarwitas ka paberit, aga inimene ei saa oma mõtteid ja sõnu alati kohe paberile panna, eriti kui tutwus alles tund aega on kestnud.

Neiu selle wastu katsus ennast jälle kraaksuwate toonide abil arusaadawaks teha, neid kätega weheldes täienadades, aga Gert ei saanud neist aru.

Wiimaks lakkasid nad asjatutest katsetest. Gert silitas jälle tasakesi neiu kätt, aga endine were-ühendus, mis teda elektriseerinud, ei tahtnud enam tulla.

Wiimaks andis neiu lahkumismärgi.

Ruttu maksis Holsten ja nad lahkusid restoraanist.

Pimedas eespargis jäi daam seisma ja waatas Gertile suuril silmil otsa, sellejuures ta kätest kinni wõttes. Ja nüüd tundis Gert jälle selle puudutamise saladuslikku fluidumit. Pikkamisi ja ettewaatlikult tõmbas ta neiu pea oma rinnale, silitas tasakesi tema juukseid ja otsis ta punaseid huuli pikaks suudluseks; sellejuures nägi ta, kuidas kaks pisarat üle neiu põskede weeresid.

Kiire liigutusega wabastas neiu enese, ja enne kui Gert ringi sai waadata, oli ta pargi pimedusse kadunud.

Mõtiskledes rändas Gert Holsten oma kodu poole.

Järgmisel päewal leidis ta ajalehest järgmise teate:

„Enesetapmine! Suurwabrikandi Marcell E. ainus tütar, preili Harriet E., laskis enesele täna öösel teatrilt tulles kuuli pähe. Põhjust tuleb wististi otsida sellest, et preili E. juba sünnimisest saadik oli kurttumm. Mure selle pahe üle näib piltilisalt daamilt rõõwinud olewat elamiselusti.“

Leht langes Gert Holsteni käest. Tema waimusilma ette tõusis weel kord ilusa tundmatu kuju. Ta ei kahelnud

silmapillkugi, et enesetapja oli olnud tema ilus tundmatu daam. Ta nägi neiu saledat kaju enda ees, arwas tundwat ta juuste peent lõhna, uskus nägewat ta naha läikiwat ilu, ta silmade

sära, arwas kõigepealt aga tundwat ta õrna neiukäe pigistust. Ja teadis ometi samal ajal kohutawa selgusega, et kusagil maailmas nii täiuslikku iludust ei leidunud.

Perekond aastal 1950.

Austria kirjanik Wilhelm Lichtenberg.

Schurli, noor abielumees, oli nagu harilikult alles wiimsel hetkel five o'clock tea'lt koju tulnud. Juba läwel wiskas ta kübara-kasuka ära ning ja jooksis lastetuppa. Mõlemad lapsed kahmasid tal kuuest kinni ja hüüdsid nuttes:

„Isa, meie kõht on hirmsasti tühi! Mispärast tuled sa nii hilja koju?“

Schurli suudles lapsi ja läks magadistuppa kodukleiti selga panema. Franzine, tema naine, ei sallinud büroost tulles heameelega, kui ta tema täies pärastlõuna ehtes eest leidis. Siis toitis ta ruttu lapsed, wiis nad woodisse, walmistas Franzinele õhtusöögi ja leidis alles rahu, kui kõik naise wastuwõtuks walmis oli. Mitte täiesti kibedusega mõtles ta:

„Muidugi! Nüüd tuleb ta jälle koju ja ahastab lõpmatu töö üle, mis naisel on, ja unustab selle juures, millise raskuse waene mees majapidamises, lastega ning teenijatega peab ära kannatama! Aga seesugused need naised ju kord on. Näewad waid seda tööd ja waewa, mis see näeb, kes raha teenib... Mehe saatus!...“

Kohe selle järele astus Franzine eestuppa. Ruttu wõttis ta üleriided seljast, puhastas tahmaseks läinud prille ja formas söögituppa:

„Tere õhtust, Schurli!“

Schurli naeratas magusasti, läks temale wastu ja tahtis teda suudelda. Franzine laskis seda, peaaegu wastumeelselt, sündida. Temal puudus täna õrn tuju.

„Oli sul äris pahandust?“ küsis Schurli.

Franzine kahmas sõrmedega närwilikult läbi juuste.

„Ah, ikka ainult pahandust! Ei muud kui pahandust! Aga jätame selle. Teie,

mehed, ei taha ju sellest iial midagi teada.“

Schurli ajas huuled pisut pahandades torru ja pani kõige paremad lihätükid naise taldrekule. Franzine sõi ruttu, jõi poole liitrit õlut kõrwale ja ei lausunud sõnagi. Mees ohkas. Nii oli see iga õhtu. Kogu päew pole naisest midagi. Tuleb ta'aga õhtul koju, siis on ta pahas tujus, mõmised, õgib oma õhtusöögi, joob õlut ja pahwib hea toa hirmsat sigarisuitsu täis.

Franzine sõi weel ikka — hirmus, kuipalju see naine wõis süüa! — ja Schurli ootas mõnda kiidusõna. Aga see ei tulnud. Wiimaks ütles ta ometi haawatult:

„Kuidas maitseb sulle söök, Franzine?“

Franzine suust tuli süües, närides ja neelatades arusaamatu pomin. Schurli silmadesse weeres wargselt pisar:

„Muidugi, seisan ise pliida ees, keedan oma naise lemmiktoitu, rikun oma nahka ja ei saa lõpuks ainustki kiidusõna! Teie naised usute juba tõesti, et meie waesed mehed oleme teie majakorjad! Aga oodake ainult. Asi peab muutuma! Ka meie mehed saame kord nõudma enestele seisukorda, mis meile kuulub. Ühesugust wahekorda sugude wahel! Lõpp olgu naisel ja käskijanal! Wõi usute, et meie mehed oleme teise järgu olewused?“

Franzine ei wastanud midagi. Ta oli söönud, toetas selja mugawalt tugitoolile ja süütas suure ja kange sigari põlema, mida harilikult waid õhtul armastas suitsetada. Hetke aega laskis Schurli seda rahulikult sündida. Siis tõusis ta wihaselt:

„Kuulmatu! Ära siis mulle ometi suitsupilwi näkku puhu! Pisut wiisakust tohib taewa pärast ometi ka abielunai-

selt nõuda! Kui mõtlen, kui õrn ja wiisakas sa enne pulmi olid! Siis olin ma ikka ainult sinu magus Schurli! Ja kuidas sa mind kätel kandsid! Ikka kutsusid sa mind waid oma kuldse suhkrusuuks! Ja nüüd! . . . Käesuudlemisest ei ole üldse enam juttu . . .“

Franzine oli seesuguste stseenidega harjunud. Mis pidi ta tegema? Schurli oli pisut hüsteeriline, aga muidu kuldse südamega mees. Ja siis armastas Franzine teda. Kui ta seda ka näidata ei wõinud! Aga — kelle heaks ta siis õieti töötas ja ennast waewas? Schurli heaks ja ikka ainult tema heaks! Et tema wõiks osta ilusaid kleite Pariisist, ilusaid ehtesju ja parfüümi! Ta oleks wõinud ennast tema eest ohwerdada — nii wäga armastas ta oma Schurli! . . . Sellepärast ütles ta nüüd ka, sigariga nurka istuma minnes:

„Wabanda, kallis, see polnud minu poolt tõesti mitte wiisakas tegu. . .“

„Ja minu kardinad?“ küsis Schurli. „Millised need juba wälja näewad!“

„Naeruwäärt!“ ütles Franzine, pisut pahasena.

„Nii? Naeruwäärt? Teile naistele, wõib olla! Aga meie mehed oleme juba kord seesuguste „naeruwäärt“ asjade peale uhked. Teistest asjadest ei lase teie meid ju iial osa wõtta!“

Franzine ei wastanud, waid luges ajalehte. Schurli imes kompwekke ja korraldas närwilikult oma frisuuri. Natukese aja pärast pahwatas ta:

„Mõtlesin, et täna läheme kohwikusse?“

Franzine waatas ajalehelt üles:

„Kohwikusse? . . . Täna?“

„Jah. Wõi peab noormees, nagu mina, oma kogu elu mööda saatma selle nelja seina wahel tusase, sigaritsuitsetawa, ajalehtelugewa naise juures? Inimene on noor, tahab elu maitsta . . .“

„Et sind jumaldataks, et need noored neiud-narrid sind kummardaksid!..“ ütles Franzine terawasti.

Schurli wiskas pea kuklasse, nii et ta säraw walge ja ilus kael nähtawaletuli. Ta ninasõõrmed wabisesid ja rida läikiwaid hambaid tuli nähtawale:

„Miks siis mitte? Ka jumaldatud olla tahab meieaegne noormees. Iludus on meie kallim wara.“

Franzine tõusis pahaselt ja käis pikil

sammul mööda tuba edasi ja tagasi. Siis ütles ta oma kõige karedama bas-sihäälega:

„Meie ei lähe täna kohwikusse! Me jääme koju.“

Pisarad purskasid Schurli silmist:

„Nii siis — seda ka weel! See wabal möödu täis! Mina ei pea siis mitte tantsima? Ei tohi olla ilus ega otsitud?“

„Ei.“

„Pean siin oma naise juures istuma ja enesele seletada laskma, mis kawatsused tal peakoosolekuks on?“

„Ikka weel parem, kui hukkaläinud Ottine käte wahel tantsida!“

„Sa oled Ottine peale armukade?“

„Ärmukade? . . . Tühi jutt! Aga see wallaline noor naine ei kõlba abielumehele läbikäimiseks. Satud tühja jutu alla ja selle eest pean ma sind hoidma! Teie mehed ei mõtle ju selle juures midagi, aga sihuke Garconne teab juba, mis ta teilt tahab! Seega lõpp! Sina ei lase enesele Ottinel enam silmi teha. Lõpetad selle läbikäimise!“

Schurli wabises kogu kehast. Siis küsis ta heleda ja meelitawa häälega:

„Meie ei lähe siis mitte kohwikusse?“

„Ei. Meie jääme koju.“

Schurli lehwis toast, läks oma magadistuppa ja keeras ukse kaks korda oma järelt lukku.

Franzine waatas temale kohmetult järele. Mis kawatus oli Schurli! Nii-sugusena polnud ta teda weel näinud.

Siis naeratas ta pisut ja läks talle tasakesi järele. Siiamaani oli ta oma meest ikka weel osanud lepitada. Seda põgenemist magadistuppa tundis ta. Ja weel iial polnud ta seda wõtnud traagilisena.

Warwastel hiilis ta temale järele. Kuulatas hetke aega oma mehe kauni ja kokei buduaari ees. Ühtlane nuuksumine kajas sealt wälja. Schurli nuttis! Esimest korda abielus! Ta ei wõinud ta nuttu kuulda. Schurli, see päiksepaistelise olewus ja kõige armastuswäärsem mänguasi, nuttis! See lõhes-tas Franzine südame. Ta pidi minema ta juurde, pidi ta wõtma käte waele ja teda suudlema. Tema tugewate naise-käte wahel pidi ta ennast tundma warjatuna.

Ta wajutas käeraua maha, aga uks

ei awanenud. Lukus! Luku taha oli ta enese pannud! Ah see wäike kiusupea!

Ta koputas, kuid keegi ei wastanud. Ta palus, ta klanis:

„Kullakene, armas, wäike musurulikene, awa ometi oma suurele ja eba-wiisakuseta naiskarule!“

Ilmaaegu. Uks ei awanenud. Weel kord katsus ta:

„Sa ei tohi olla pahane, wäike! Waata, meie naised oleme ju kord sihukesed pomisejad. Aga sa tunned mind! Tead, et su mure mulle südamesse löikab! Awa ometi, ja põlwe-

del olles tahan ma sinult andeks paluda!“

Asjata. Sel ööl temale ust enam ei awatud.

Nii ei jäänud muud üle, kui ukse tagant lahkuda. Kibedaid etteheiteid tegi ta enesele oma järsu ja kareda oleku eest Schurli wastu. Ikka jälle leidis ta selle juures, kui wähe ta oskas õrnast mehemeelest aru saada. Kaua ei tulnud talle uni. Ja ta ostustas oma mehele hommikul osta ilusa kewadekostüümi. Siis ometi leppis ta jälle? Aga midagi! Mehed on ju kõik ühesugused!

Ta wajab rahu.

Ungari kirjanik Eugen Heltai.

(Tuntud perekonaisia ja suwitaja Bernhard loeb lõunat süües waikides ajalehte.)

Proua: Bernhard!

Mees: Jah?

Proua: Kas oled wäsinud?

Mees: Mis sa sellega mõtled?

Proua: Olen sinu pärast mures. Oled wiimasel ajal nii palju töötanud...

Mees: Seda ma olen küll teinud.

Proua: Inimene ei ole masin. Kord wäsib parimgi organism. Ma ei imestaks, kui sinugi organism...

Mees: Noh, ei wõi just öelda, et ülemäära erk oleksin...

Proua: Noh, näed. Ja seda sa salgad, ei ütle oma naiselegi, kes ometi sinuga peab rõõmu ja muret jagama...

Mees (liigutatult): Kui ilusasti sa räägid!

Proua (kõrge lihtsusega): Ma ei räägi mitte ilusasti, waid ainult nii, kuidas see heale naisele kõlbab. Näed, mina kahtled sinu terwises juba mitu nädalat.

Mees: Kahtled?

Proua: Kui tihti olen ma enesele ütelnud: Su waene mees töötab enese

surnuks. Millel ju pole mõtet. Bernhard, sa pead puhkama...

Mees: Arwad?

Proua: Muidugi. Rääkisin ka arstiga.

Mees: Ja mis ütleb tema?

Proua: Tema ütles: „Ta waene wajab rahu. Oleks hea kaheks nädalaks sõita Abbaziasse.“

Mees: Abbaziasse?

Proua: Jah. See ei maksa palju, seda luksust wõime enestele lubada. Sellepärast ma ei wiiwitanud, waid pakkisin...

Mees: Pakkisid?

Proua: Jah. Pakkisin asjad ja sõidan homme kaheks nädalaks Abbaziasse.

Mees: Sina?

Proua: Muidugi mina. Arst ütles ju: „Ta waene wajab rahu. Oleks hea kaheks nädalaks sõita Abbaziasse!“ Nii siis ohwerdan ma enese ja sõidan arsti soowil Abbaziasse...

Mees: Ja mina?

Proua: Sina? Jääd koju ja puhkad. Kas sul siis weel küllalt rahu ei ole, kui ma kaheks nädalaks ära reisin?

Pime.

Saksa kirjanik Artur Fraedrich

Peaaegu kaks aastakümnet on möödunud seitsaadi, mil minu sõber, tookord laialt kuulud wiulikunstnike Alfons Campolamor, Madridis jalutades minu kõrvalt kisti ja auto alla jäi. Ma kiskusime ta hirmsasti lomitud keha rataste alt wälja ja toimetasime ta kõige otsemal teel haigemajja. Ma olin seda noort, paljutootawat wiulimängijat tema Europareisidel saatnud ja olin uhke, et wõisin ennast selle hispaanlase sõbraks nimetada, ehk ma küll ennast oma wiulimänguga waid keskmise headusega mängijaks wõisin arwata. Sellegipärast waatan ma tänapäew rõõmuga oma wiilule, sest tema abiga päästsin ma oma waewalt kahekümnekaheaastase sõbra elu nõrgameele ja surma käte wahelt. —

Kui me Alfons Campolamori werise keha haigemajja kandsime, paistis mulle ja kõigile teistele, kes õnnetuse tunnistajad olid, nagu oleks surm oma ohwri juba enesele pärinud. Kuid haigemaja professor tuli lõpmatu pika läbiwaatamise järele minu juurde ja ütles rahulolles, ometi wäga tõsise näoga, õnnetu elawat küll, kuid wõiwat kaotada oma nägemise. Mõlemad silmanärwid olla kannatanud, tähendas ta ja lähemad päewad pidada näitama, kas ettewõetud lõikus tagajärgi annab wõi ei.

„Ja kui mitte?“ küsisin ma.

Wana professor kehitas õlgu, ja jättis mu üksi.

Pimedana, täitsa pimedana pidi mu sõber nüüd läbi elu kobama? Inimene, kellele awanes looduse wärwiilu, waheldaw mäng walguse ja warju wahel, kes lauluwiisi oma silmadega nähtust imes, kellele kõrw silmadeta ja silmad kõrwadeta midagi ei maksnud, pidi nüüd elust läbi kobama? Tema, kelle naeratus ja liigutused wälja saatsid muusikat, kelle silmawalgus wiulimängule tähtsam oli kui käsi käewarrale, ei, nii käredest ei wõinud saatus teda tabada!

Mõllesin tagasimöödunud nädalatele, mis olid täidetud tema peatamatust tõusust. Berliinis, Pariisis, Wiinis ja Roomas waatlesid ja kuulasid tuhan-

ded kuulsat kunstnikku. Igalpool ühesugune waimustus ja kiitus. Tema tänas alati peenelt naeratades, särawail silmil. Pilguga, mis näis olewat saadetud wiimastest toonidest, mis weel wärisid kusagil ruumis . . . Ja see tänuilik pilk, see põhjatu hingepeegel pidi olema murdunud, pidi koha andma tarretule pimedusele?

Seesugused mõtted tulid ja läksid. Iga päew istusin ma sõbra woodi ees ja waatasin tema saledate käte mängu, libisedes lilledele üle, mida iga tund tupp saadeti. Seotud silmil tegi ta seda, mitte aimates, milliste tõsiste nägudega arstid tema ümber seisid. Kui ta käed autogramme kirjutasid naisaustajate raamatutesse — sõrmede tegewus, mis walgust ei wajanud — ja ta kärsitult kurtis soowimata rahu üle, siis näis mulle mõte, et see andekas noormees oma edaspidise elu pidi elama ilma walguseta, olewat wõimatu.

Mitu korda katsus ta musta sidet minu juuresolekul silmade eest ära kiskuda.

„Sa ei tea,“ ütles ta, kui teda selles takistasin, „kui wäga ma pimeduses kannatan. Just nii, nagu tõmbaksin ma oma poognaga üle niidi,“ lisas ta.

Ma tundsin kehalikult kuulawat alatooni, küsimust, mis peitus nende sõnade warjus, ega wastanud, ja nägin warsti jälle ta muretumat nooruslikku naeratust. See tegi mulle walu. — —

Siis lähenes otsustaw tund. Tuli paar arsti, tuli tosin üliõpilasi. Kiiresti siia ja sinna ruttawad õed suurendasid minu pingulekistud rahutust. Alfons Campolamor lamas naeratades patjadel ja kuulatas tasast sosistamist ja käimist oma ümber. Mul oli waew kõigile ta küsimustele ükskõikselt wastata, selle juures rippus mu pilk wiulil, mis ma olin kaasa toonud ja mida ta pidi esimesena nägema.

Wiimaks olid kõik ettewalmistused korras. Tuba oli pime ja kõik ukSED suletud. Hääletu waikus walitses toas, kui üks õde sideme haige silmade eest

lahtistas. Kõigi silmad wiibisid põnewalt kunstnikul.

„Mispärast on tuba pime?“ katkestas mu sõber sügawa waikuse. „Õde, palun, tõmmake eesriided akna eest!“

Õde kuulis professori näpunäitel sõna Wõimsalt tungisid päiksekiired tuppa ja peletasid pimeduse eemale.

Alfons Campolamor jäi kuulatama, pööras pea akna poole, awas silmad ja wahtis päewawalgusse. Siis äigas ta käega üle otsaesise.

„Ah, õde, kas on õö? Miks jäetakse mind pimedasse? Siin walitseb kott-pimedus. Palun, tehke tuba walgeks!..“

Walitses hauawaikus.

Professor astus woodi ette; ta oli kahwatu Teine arst mängis mingisuguse riistaga. mis tal käes oli.

Nüüd teadsin ma küllalt; waatasin sõbra näole ja märkasid seal kummalist põnewat, meeleheitlikku joont. Siis äkki kobas ta wärisewail käel minu käewarre järele, kahmas sõrmedega sellest kramplikult kinni.

„Mis see on? . . . Räägi ometi!“

Maailm täis kahtlust peitus neis sõnades. Pime taipas oma seisukorda. Ta kahmas oma ümber, wõttis professori rinnast kinni, luges selle kuuenööpe. Siis nuuksumine, südantlõhestaw hoi-gamine.

„Pime . . . pime,“ tuli kõledasti ta wiltukistud huultelt. „Ma ei näe midagi! Olen ma pime? wõi on see õö? Räägi ometi! Oh, see pimedus! . . .“

Mu pilk eksis ringi, ma ei tunnud enam midagi, mõtete piinaw woog hoowas mu peajust läbi. Teadmatult kahmasin ma wiiwuli ja poogna ja tõmbasin esiti kergesti, siis raskesti üle

keelte. Nagu tuhatkordne orkester kajasse, ta resonantspind ähwardas wirwenduste all lõhkeda. Pikkamisi jäi ta rahulikuks. Ma ei mõtelnud millelegi, ei pimedale sõbrale, ei kahwatanud professorile ega arstidele. Ma mängisin, mängisin, nagu ma weel kunagi polnud mänginud. Kuni ma äkki ärkasid. Tuba oli tühi; mu sõber istus woodis ja kobas wiiwuli järele kahe käega.

Siis mängis tema. Ta silmalaugud wajusid pikkamisi walgusetu silmadele, ta kõrwad muutusid wastuwõttewõimelisteks membranideks, mis ta tundeid ei millegist enesesse imesid ja keelte kaudu wäljendasid. Ei tea, kui kaua ta mängis, aga nii polnud ta kunagi ennem mänginud! Toonid wärisid kehalistes waludes, piinarikka loobumise kogu sügawus wabis neis. See oli weel endine wõrratu kunstnik. Nii wõis mängida ainult üks . . .

Kui ta wiimaks poogna langeda laskis, wajus ta pikkamisi patjadele. Selgus helkis ta näol, mis oli nagu seletatud. Kaks pisarat warglesid ta pimedais silmis ja wälkusid soojas päikesewalguses. Jumala hingeõhku tundus toas. —

Kui ta haigemajast nädala pärast wõis lahkuda, oli ta kõnnak rahulikum, auwäärsem; rõõmus tõsidus hoowas temast. Ta wõttis mu käe, pidas seda kaua oma käes ja ütles siis kõwa pigistusega:

„Sõber, sinu mäng oli tookord saatuse hääl. Kui ma seda ei oleks kuulnud: nõrgameelsus waritses mind . . . Ole rahulik, sõber, ma kuulun ka nüüd muusikale, ka ilma . . .“

Ta katkestas oma lause ja laskis ennast edasi talutada.

Suuremeelne lõwi.

Saksa kirjanik Manfred Ludwig.

Wägewa sultan Saladiniga oli lugu samasugune kui kord kuningas Taawetiga. Kui ta kord oma palee katusel jalutas, nägi ta naabriaias üht imeilusat naist ja hakkas teda peagi palawalt armastama. See oli Fatime, tema suurwesiiri Kara Mustafa proua. Ja

sedasama, mis kord wäepealik Urias, pidi nüüd suurwesiir kannatama: Saladin saatis mehe mingisuguse ülesandega kusagile oma riigi kaugemasse nurka.

Sellejärele läks sultan wiiwitamata ilusa Fatime juurde. Aga see naine oli

sama tark kui julge. Aukartliku kumardusega wõttis ta wägewa mehe wastu:

„Kas ei põlga lõwi toitu, millega roojane koer ennast juba täitnud?“

See julgus rööwis sultanilt relwad. Kohmetult seisis ta. Siis aga lahkus ta kiiresti ja sõnatumalt.

Nüüd aga oli suurwesiir oma isanda käsikirja koju unustanud. Ruttu tuli ta koju tagasi. Aga kuidas imestas ta, kui nägi oma abikaasa eestoas seiswat kuldkingi, mis sultan sinna maha jätnud. Ta arwas kõigest aru saawst, kuid ei ilmutanud oma kahtlust kuidagi wiisi.

Aga kui Kara Mustafa oma reisi oli lõpetanud ja jälle abikaasa juurde tuli, siis luiskas ta naisele, sultan kinkinud temale õnnelikult läbiwiidud ülesande tasuks uue palee, mida ta nüüd oma wana maja mööblitega tahtwat warustada. Sellepärast mingi Fatime — et tekkiwat korratust mitte näha — oma wanemate majja.

Noor proua tegi seda ilma midagi paha aimamata. Kui aga päewad möödusid, ilma et mees ennast talle oleks

näidanud, saatis ta oma isa Kara Mustafa juurde. See aga wastas wanale põiklewalt ja ütles, et ta tema peale sultani ees kaebust tõstaks.

Fatime isa oli õige ettewaatlik, kui sultan Saladini ette astus, ja ütles:

„Kõigi usklikkude walitseja! Ma üürisin sinu suurwesiirile kord imeilusa aia. Aga Kara Mustafa rööwis sealt kõige ilusamad lilled ja tahab seda nüüd, lepingut murdes, minule tagasi anda.“

Selle peale wastas suurwesiir, kes jutuajamise juures wiibis:

„Küll tunneksin ma ka edaspidi sellest aiast heameelega röömu, aga ma leidsin sealt lõwi jalajäljed. Seesugune kardetaw koht ei wõi mulle enam meeldida.“

Sultan taipas.

„Mine sinna aeda tagasi, Kara Mustafa!“ ütles ta oma suurwesiirile. „Lõwi pole seal ainustki lille murdnud ja ei taha ka iial enam sinna minna!“

Röömsasti ruttas suurwesiir oma ustawa Fatime käte wahale ja armastas teda nüüd weel enam kui enne.

Mu laewatee.

P. Grünfeldt.

*Mu laewatee wiib üle wee,
wiib üle wee. . .
Ei tea ma, kui lai on see,
kui lai on see!*

*Ma tean waid, kust algas tee,
kust algas tee;
kus lõpeb ta, ei teada see,
ei teada see.*

*Ees ääretu mul merepind,
mul merepind,
ja edasi ta kannab mind,
ta kannab mind.*

*Kas kaetud ta on wahuga,
on wahuga,
wõi magamas ta rahuga,
ta rahuga,*

*ei lõpe weel mu laewatee,
mu laewatee,
mind kannab ta weel üle wee,
weel üle wee.*

*Kuid teadmine ei otsa saa,
ei otsa saa,
et ootab rand ja rahumaa,
ja rahumaa. . .*

Zuli südamel.

Saksa kirjaniiku Fr. Lehne romaani.

10

„Mis on tulewajal proua v. Hellwigil mulle veel ütelda? Kuidas võib ta mind kardes süüdistada?“

„Seft et ma sulle itka juba olen ütelda tahtnud, mis ma enese pidin kihlana — aga sina hoidsid minust eemale.“

„Ma ei waja ka täna mingisugust seletust, seft ükski seletus ei ilmutaks mulle küllaldaselt põhjust Teie põlastusewäärt teguwisile.“

Nüüd hüüdis Zuta wihafelt ja ähwardades:

„Gerik, wali oma sönu!“

Gerik kehitas õlgu. Tige naer lehwis ta suumurkades.

„Mina pole ju seda kohtamist otsinud ja — enesele wälja presfinud! — Kuid üht tahan Teile ometi veel ütelda, Zuta wou Eggert, et ma Teid sügawasti südamest põlgan. See põlgus aitab mind ka mu jõledat armastust südamest täiesti wälja kiskuda.“

Walustasti kihlatas neiu, aga kaastundetult jatkas Gerik, wihafelt alla neiuile waadates:

„Jah, Zuta, sina olid mulle kõige kõrgem ja kõige püham olemus — olid mulle päitefeks elus, mis rõõmuft küllalt waene on. Ja sina ise purustasid selle altari, mis ma sulle olin ehitanud. Ükski jumal ei suuda seda enam üles ehitada, mille ja nii kergemeelselt häwitafid! Efti uskusin ma, et seda ei jakska kanda — ja mõtlesin siin sellele,“ ta osutas piisfile. Neiu hoigas walustasti ja waatas temale, julges ifegi ta kätt püüdata, aga Gerik lükkas selle pahafelt kõrwale. „Jah, sellele ma mõtlesin. Siis aga ütlesin ma omale: ühe wiletja naise pärast? Ei. Sina oled mees, jõua seft üle! — Ja ma jõudsin seft üle —“ ütles Gerik ja tõmbas sügawasti hinge.

Neiu muksumine ei liigutanud teda. Kare-dasti rääkis ta edasi.

„Alguseft saadik oli sulle ju selge: mina selle wiletja metsnikuga ei abiellu. Tema pidi sulle olema lõbusaks ajawiitek, seft sul oli siin igaw. . . Ja see jõe — tema uskus siin, uskus su meelitust, su töötust! — Kui sul ftis wiimaks oleks olnud veel wähemalt kurba julgustki mulle ütelda: meist ei wõi midagi saada, olen ennast petnud, lepi sellega, ftis oleksin ma teadnud, mis teha. Sina aga lähed ja kihlad enese mehoga, keda ja — ükskõik, ma ei taha parem korrata, kuidas ja tema üle mõnikord otustasid — kihlad enese härra von Hellwigiga ilma wälise sunduseta. Ja see antakse

mulle nii üllatawalt ja tagafelja teada — — nii, nagu oleks see tähtsusetu mees omas metsnikumajas —“

Ta jäi wihast wait.

Meeleheitlikult ringutas Zuta käsi.

„Ei, ei, Gerik, mitte nii! Ma tahtsin sulle kirjutada — otjisin siin — et kuule ometi —“

„Ei, mina ei taha midagi kuulda, küllalt!“ katkestas Gerik.

„Gerik, ma olen nii nõrk ja kartlik — ja ei tea seda. Alga nii paha, kui sina arwad, ma ometi ei ole,“ nuttis Zuta ja waatas talle otja, nagu oleks ta seisnud halastamatu kohtuniku ees.

Ta märkas, kui kahwatu Gerik oli ja kui sügawaks oli läinud korts ta kulmude wahel. Walus joon seftis ta suu ümber ja seda polnud ta seal iial veel näinud. Sügaw walu ja palaw kahetsus waldasid ta.

Oleks Gerik ta nüüd oma käte wahel tõmmand, hõifates oleks neiu teda suudelnud ja kõik unustanud — aga see ei näinud neiu palawat igatsust.

„Nii, Zuta von Eggert, nüüd oleme tafa! Ja meil ei ole üksteisele enam midagi ütelda. Soowin sulle, et ja nii õnnelikuks saaksid, kui ja seda oled ära teeninud.“

Gerik naeris piisut.

Wärin käis seda naeru kuuldes neiuft läbi — nii kõledalt kõlas see ta kõrwus. Ja ta mõtles, kui ta neiu nüüd ütles, kes ta dieti oli ja keda ta ifaks unnetas — see oleks õige lõpp olnud selle kombõddiale! Alga mistarwis!

Ta wilistas koera, wõttis piisfirihmast kõwenini kinni ja sammus edasi, ilma ei oleks tagasi waadanud ja näinud, kuidas Zuta oma käted puutuwe ümber pani, oma põse puutoorrele wajutas ja talle meeletul pilgul seft järele waatas, kuni ta rohelistse metsahämarusse kadus.

21.

Etendus oli lõpnud.

Garderoobis aitas Loori Berger oma perenaifele siidiwoodriga mantli waitides selga. Mõlemad olid sügawasti liigutatud „Leidawa hollandlase“ draamast, mis neift wapustades oli möõdunud.

Waitides sammufid nad kojateatri laiaft trepift alla, mille jalal neile ifks härra aupalikult teretades wastu astus.

„Aa, krahw Allwörden!“

Proua v. Matthes ulatas Rüdiger Allwördenile rõõmsa üllatusega käe, mille see huulte wajutas.

„Kas Teie ka olite teatris?“

„Jah, armuline proua, ja nimelt ühes oma weinaga. Ruttasju temast ette Teile wastu, sest ma nägin Teid alles etenduse lõpul. Nii ei saanud ma Teid warem teretada.“

Ta andis Voorile kätt. Neiu oli weetlewilus ja ta filmad järele.

Müüd astus krahw Ottokar nende juure. Voori nägi teda efinest korda ja ehnatas nähes, kui wanaks ta oli jäänud. Ta juuksed olid täiesti hallid, kortsud näol ja filmades wäsinud läige. Soojalt, südamlitult teretas ta Voorit.

Rõneldi etendusest, kui juurepärase see olnud.

Siis tõstis krahw Rüdiger küsimuse, kas ei wõiks nad weel tunnise koos weskeldada.

„Jah, ja nimelt minu juures, kui härrad nõus on ja minu juures tahawad teed juua. Mul oleks sest hea meel,“ ütles proua v. Matthes elawalt.

Kuise wõeti wastu ja kõik läksid üheskoos proua Matthesi korteri poole.

Oli ilus talwesehtu. Sõbedana siras kuuwalgus lumel. Kosutam, selge õht awaldas pärast teatrit kahelordset mõju; sellepärast loobuti sõidust. Tee oli ju lühike.

Juhtus, et Rüdiger käis Voori kõrwal. Ta ei olnud neiu kaua näinud, oli ka hoidunud teda otsest ja kohtamast — tahes oma jõledast armastusest üle jõuda. Ja ometi oli neiu tal puudunud. Meeletust rõõmusest, mida ta teatris neiu näes tundis, tundis ta, et ta teda ometi unustada ei wõinud, et armastus teda täiesti täitis ja weel sügawawaks oli muutunud.

Nägematult filmitsees ta Voorit. Kui ilus ta oli! Jga joon temas wõlus teda. Ja ta oli rutanud, et daamid ta filmast ei kaoks.

Voori küsimusele wastas ta müüd:

„Wuidugi maksis see mul waewa, wenda lord teatrisse faada; tema andub täielikult kurbusele.“

„Ja müüd peab ta ootamatult mind nägema, selle nägemine talle kõik jälle meele tuletab,“ ohkas Voori. „See mõte on mulle väga rõhum.“

„Selleks pole põhjust, preili Berger.“

„Ja kuidas käib Sissi käsi? Tihiti igatjen ma tema järele —“

„Wististi mitte nii palju, kui Sissi Teie järele! Jgas kirjast räägib ta preili Voorist.“

Temal läheb Bonnis üsna hästi, kuid ta kannatab väga isast lahus ja Sengefeldist kaugele olles. Mul on temast kahju.“

„Ja proua krahwinna Allwörden?“

„On alati reisir. Aga müüd Teie juure, preili Berger. Mis on Teiega?“

„Jgapäem, härra krahw, mõtlen ma tänuga Teie peale,“ wastas neiu elawalt, „sest Teie —“

„Mõtlete minu peale?“ küsis Rüdiger tasakesi.

Neiu mõitles kerge kohmetusega. Oli ta oma mõtted nii oskamatult awaldanud? Awa-meelselt waatas ta krahwile silma.

„Jah, härra krahw, sest ainult Teile olen ma tänuwõlglane, et tohin olla proua v. Matthesi juures, kus ma nii hea koha leidfin.“

„Seda wõlgnesime Teile kõige selle järele, mis meile tegite, ja ma rõõmuistan kuuldes, et olete rahul.“

„Enam kui seda, härra krahw — proua v. Matthes on nii hea. Peaaegu unustan, et wiibin wõraste keskel.“ —

Jõuti proua Jakobe toredasse majja. Kuna toatüdruk härrade kasutaid ära wõtta aitas, ruttas Voori elutuppa teelauda korraldama.

See oli peaaegu korras, kui proua v. Matthes härrade jeltsis sinna ilmus.

Warsti hakkas tee keema. Keset lauda seisid toredas waasis kimp tumepunaseid roose.

Rüdiger, kes sügawas toolis mugawalt istus, filmitsees Voorit, kes rahulikult weetleusega talitas.

Kuidas oli Voori Berger selle poole aasta jooksul siir muutunud. Urast, weidi mannetust lapsest oli arenenud täielik daam, kes igale majale, ka kõige üllamale, wõis ehteks olla.

Ka krahw Ottokar filmitsees teda. Ta otis oma mälestustest — „nagu pilt ammu möödunud aegadeft räägib see neiu pilt minuga,“ sõnad, mis ta enne oli laulus kuulnud, tulid talle meele. Selle neiu peaaegu hirmutaw sarnadus Mariaga ei annud talle rahu — — Kui ta ometi weel kuulaks tema ja laste järele? Ja seal oli jälle midagi, mis teda selle eest hoitatas . . .

Mis ütles selle kohta ta wend? See nimetaks teda wististi jälle waid jõledaks fantastiks.

Ta kohkus mõtetest, kui proua v. Matthes talle midagi ütles — nagu tähti kõla oli kolme weetlemine tema kõrwust möödunud. —

„Eks ole, Teie olete ka selle poolt, härra krahw, et preili Berger meile Senta balladi laulab? Soowitsin, et Teie ta edusammudes weenduskite. — Urge olge nii pelglik, laps,“ pööras ta noore neiu poole. „Härrad teawad, et olete algaja ning weel mitte lawataht.“

Bunastades tõusis müüd Voori, et minna kõrvalseiswasse muusikasaali.

Härrad jäid oma kohtadele, kust nad selgesti võisid näha lauljannat ja ta saatjannat proua von Matthesi. Voori laulis peast; kerge käenäide saatjanna poolt, ja ta algas. Võimsalt ja vapustawa ilmega kajas ballad läbi suure saali.

Üllatatumt kuulas Rüdiger; seda ei olnud ta oodanud: Voori Berger oli kunstnik Jumala armust, annestatud häälega, milles jõud, magusus ja pehmus ühinejad!

— kuid kahwatanud mees võib leida veel õnne ja ka hurmagi, kui leiab naise ta, kes üstaw on talle kuni surmani —

laulis ta.

Oh, ta tundis, et ka ainult Voori temale võis õnne ja lunastust tuua. Ta tundis, et ta teda armastas ja ihkas oma küpse mehega sügawa tunde. Täitfa selgesti sai talle see, kui ta Voorit teises toas maatles.

Ta oleks tahtnud teda oma rinnale waju- tada, oma majja wiia ja talle ütelda: siin ole sina käskijanna, siin ole sina kuninganna! See neiu oli wäärt tema nime kandma, enam kui keegi teine — tema, see ainus, keda ta iganes enesele oma naisena võis kujutella.

Ja et temagi Voorile ükskõikne ei olnud, et neiu arg, karss neihing tema poole kaldus, oli ta juba Vengefeldis tunnud — temal kui fogenud mehel oli kerge Vooris seda tunnet süwendada, kui tal ei oleks olnud südametunnistust...

Regatšiooninõunik krahw Allwörden oli seltskonnas ihataw ja tähelepanuwääriline isik ja ise oli oma wäärtuses teadlik.

Noor ja ilus krahwinna Abdelaide Herberstein eelistas teda kõigist, ta wanemad olid tema wastu väga armastuwäärilised; ta teadis, et ühendust tema ja Abdelaide wahel väga soowiti... Kõik sobis hästi — Herbersteinid olid väga rikkast, wanast aadliwõost. Miks ei ütelnud ta seda sõna, mida seltskonnas nii väga oodati ja mis ta senisele korrektille elule ainukesel sobiwa lõpu oleks annud?

Jah, mispärast?

Kas olid kaks sõstrat ilma selles süüdi? Ja kas pidi ta oma hüljgawatest tulewiku wõimalustest ühe ilusa näo pärast loobuma? Tema polnud ju enam noor!

Kas leibus üldse naist, kes seda ohwrit wääris? Kui oma wenna abielule mõtles, jooksis tal külm judin üle selja. Tema, kel oli palaw ja tundlik süda, nägi abielus, mehe ja naise ühenduses, kõige kõrgemat... Ja sellepärast polnud ta veel leidnud seda, keda ta oma olemuse täienduseks armas; tema nõu-

ded olid liig suured — siamaani. Kuni see üks tema elusse oli astunud.

Voori ilus hääle oli waikunud; proua von Matthes lahkus klaveri cest.

„Noh, mis ütlevad härrad? Kas ei wõi ma oma õpilase peale uhke olla? Kas ta ei õigusta kõige kõrgemaid lootuseid?“

„Miks ei lootuseid, armuline proua?“

„Noh, et Leonore Bergerist lähemal ajal saab hüljgaw täht laulukunsti taemas!“ ütles proua v. Matthes naeratades. „Tõtt ütelda, ma olen preili Bergeri häält proowida lastanud, ja meistri kiitus oli nii otsekohene, et patt oleks sellist talenti katseks jätta — tema enese sõnad! Hiljemalt aasta pärast saawad härrad preili Bergeri suust seda Sentat teises kohas kuulda.“

Piinliku üllatusega tõstis krahw Rüdiger pea. Voori lamalauljanna?

„Wõimatu!“

Kas oli ka selle sõna waljusti wäljendatud? Mii see wiist küll oli, sest peenelt naeratades ütles proua v. Matthes:

„Miks mitte? Kas ei ole preili Berger oma ilmutuselt kui häälelt otsekohene kutsutud kontsertlauljannaks saama? Wõi peab ta seltsimeina wõi lastekaswatajanna oma elu mööda saatma? Minagi saan tema edusamme nähes jälle nooreks.“

Sügaw forts tekkis Rüdigeri kulmude wahel. Ta ei lausunud sõnagi, kuulas aga seda tähelepanelikumalt, kuidas proua v. Matthes oma kawatsusi arendas. Voori punastas selle juures; tal oli piinlik, et temast räägiti.

Rüdiger palus tassi teed. Selle mõttis ta Voori käest wastu. Urinvalt waatas ta neiuile silma, tungiwalt küsides:

„On Teil tõsiselt see soow, preili Berger? Tahate minna lawale?“

„Meelitaw on see mõte küll, ehkki ma ise kardan.“

„See kaob enesest,“ hüüdis proua v. Matthes. „Peab waid mõitma enesele julgust ja usku enesesse. Teile olete liig arg ja wähenõudlik.“

Rüdiger oli tujane, pahane proua Matthesi peale, kes Voorile need mõtted pähe pannud. Voori lamal! See mõte oli talle wäljakannatamatu.

Tema õrn, karste liilia, kuulawa publiku ees oma südame puhtamaid tundeid wäljendamas — sest ehtne, õige kunstnik annab oma südame were — —. Ei, see ei tohtinud teaduda! Voori kuulus temale, ja kuigi waid ta mõtetes.

Müüd tõusid härrad. Oli warsti kesköö. Neg oli kadunud lennul.

„Kas tohin Teil kord jälle oma juures

näha, krahv?" küsis proua Matthes Rüdigerilt. "Seega teeksite mulle palju rõõmu!"

"Heameelega, kui teretuluud olen," vastas Rüdiger. "Minu mend reisib ju lähemal päewil ja siis jään ma üsfinda. Teie korter on mulle nagu puhkepaigaks — siin on inimene inimene ja tohib seda olla!"

Ja ta pidas sõna. Waewalt mööbus mõni nädal ilma tema külastuseta.

Nüüd ei hoidunud ta Vooriõnne enam eemale; sel polnud ju mõtet. Neiu weetlemus oli suurem kõigest mõistusest. Tulewikule ta ei mõtelnud. Voori nägemine oli talle saanud wajaüksiks. Aga ta oskas enmast nii walitseda, et keegi ta südamest walitsewat kirge jaheda wälimuse all ei aimanud.

Ühel kunstnikupeol — „pidu wanas Roomas" — oli ta Voorit näinud noore, ülla roomlanna. Proua v. Matthes oli weel nii elurõõmus, et ta maskipidude ajal koju ei jäänud. Talle tegi rõõmu oma kaitsealust ehtida ja pidudele kaasa wõtta. Ja kõigi otsuste järele oli Voori ilusaim seal wiibiwaißt naistest. Klassikalik riietus josis talle ülihästi.

Rüdiger oli ta iludusest ja waimust nagu joowastatud. Sel õhtul oli ta enese ka wõinud temale pühendada, ilma et seda märgati. Ta tantfis neiega, hoidis teda oma käte wahel, oma südame najal ja tundis andumust, millega neiu enmast lastis juhtida. Rüdigeri palaw, enmastumistaw pill wiibis ta ilusal näol, mis täitus tumeda leegiga.

"Voori—ainus, magus neiu," josis ta ta fakesi. Voori kuulis seda, ja ta süda tardus õndsas ehnus. Siis lastis Rüdiger ta lahti — muusika oli waitunud. Nagu unes käis ta ringi, tundis weel ifka Rüdigeri käepigistust, kuuldes ta josisatut sõnu — kuulis neid weel koduteel proua v. Matthesi kõrwal autos istudes, kes peost lõbusasti weskles.

"Imestasin täna krahw Allwördenit," ütles ta. "Sjegi teda, kes külm diplomaat, kiskus piduõhku kaasa. Waewalt oli ta weel tuntaw. Noh, wõimalik, et see ta wiimane maskipidu oli." Ja Voori imestawale küsimusele wastas ta: "Räägitakse ju üldiselt tema peatsest kihlusest konteß Herbersteiniga. Parin imeks, et neid härraseid täna ei näinud. Sest harilikult on nad ifka seal, kus Allwörden wiibib, ja Adelaide on alati tema lauadaam."

See, et pime oli; proua v. Matthes, kes ilma midagi aimamata rääkinud, oleks muidugi wististi oma feltfineiu kahwatamist näinud. Voori käsi surus enmast rumalale jõledale jüdamele Ruidas oli ta ometi hetkeki uskuda wõinud, et — —. Nagu õökülm oli ta noorele õndsusele langenu.

22.

Rüdiger Allwörden jalutas oma töötoas pehmel waihal edasi ja tagasi.

Käes oli tal kiri, mis teda teatud määral ärritanud. Wahetewahel jäi ta suure ahta ette seisma ja waatas wälja. Aga ta filmas ei märganud midagi wälisest ilust, ei näinud helesinißt kewadetaewast, kus kerged walged pilwed lendlesid, ei näinud õitswaid mandlipuid puieistikus, ega kuulnud Sjari jõe woogude kohisemist — — nii kaugele wiibisid ta mõtted.

Ta istus suurele tumesinisele klubitoolile ja luges weel läbi pika kirja, mis ta wend Ottokar temale Roomast saatnud.

Muuseas seisis kirjas:

"— kas see sind saab üllatama wõi ärritama, mis mul sulle nüüd on teatada, armas Rüdiger? Lella ja mina laseme enda lahutada. Warsti peale Ossi surma jõudsin rahulikult otsusele — lahkuda. Sa ehk leiad selle pärast ligi kuuteistkümmendaastast abielu olewat maitsetu ja mitte wäärilise meie nimesse — seda enam, et sellega wõimalikul korral wanad, ammuunumud lood jälle päewakorrade tulewad. Sulle on see wististi wäga piinlik, Rüdiger, seda ma tean. Aga ma ei wõi sulle seda pahandust tegemata jätta, nii kahju kui mul sest ka on. Lella ja minu teed lähewad kaugele lahku. Ja ma tunnen — olen oma naisele liig wana. Wiimased saatuselõõgid, mu kahe lapse kaotus, on mu enneaegu wanaks teinud; olen wäsinud, nurdud mees. Jaanuaris Münchenis olles ei tahtnud ma sellest rääkida — tahtsin sind tõisajade ette ajetada!

Lella ei lubanud minuga tial enam Vengefeldi elama tulla — tema minemat seal hulluks ja tahab jäädawalt jääda Roomamaale. Minud aga teeb Itaalia oma walguseküllusega närwiliseks, pimestab mind — ma igatsen oma tumedate kuusemetse järele.

Lella ootab elust oma kolmekümne aasta taga weel palju — ja tal on õigus. Tema waim on wärske ja elastilik; ta on alles noor ja ilus — unustab ja õpib jagu saama. Miks peaksin talle uut õnne keelama — ei! Radetsjeta joowin ma talle õnne, mida ta „õnne" all mõtleb ja mõistab ja mida mina kui nõrk unistaja temale anda ei suuda.

Sühidalt, lepi selle mõttega, et Lella warsti enam sinu wenna proua ei ole. Meie lahutus pole kellegi skandaal ega kõnu, ainult see, et me üksteisele enam ei josi, on mõõduandem olnud.

Nüüd olen ma üsna rahulik, ehkki Lella joow mulle kõhe pärast minu lemmiku surma üllatawana tundus. Mina teda ei taista. Sel leparast oli ta alati reijimas.

Olen teda väga armastanud — nõnda armastanud, et lord tema pärast kõik unustasin! Sinu toofordsed sõnad on mul veel selgesti meeles: „aga ära unusta, et oled aumees!“ Ja selle olin ma unustanud, ja see piinab mind nüüd väga!

Nelja kuni kuue nädala pärast tulen ma Lengefeldti tagasi ja toon Sissi Bonniist koju; ta peab jälle minu juure jääma. Ja ma loodan väga, et Loori Bergeri oma lapsel jälle kasvatatajannaiks võidan. Palun räägi sellest temaga juba — sul on wististi võimalust teda näha.

Wõi asuwad tulewase kuuluse unistused temas ju kindlasti? Paku talle taju nii palju kui tahad. Tahan teda hoida kui tütar — oma Sissi pärast! Lapsel ei pea enam puuduma armastus. Loori Bergeri juures on tal kõige parem. Sa mõistad minu armastustwajawat, wäikest Sissit!

Ja siis, kui tean oma lapsel olewat hästi hoitud, tahan ma ühe ülesande täita. Võimalik, et sa kulmu kortjutad — aga ära räägi wastu, Rüdiger — seekord jään ma kindlaks!

Mul on veel üks wana wõlg tasuda — wõlg Maria Wirbergeri ja ta laste wastu!

Tahan nende järele kuulata ja katsuma weel heaks teha, mis ma lord eljisin. Muudu ei wõi ma rahulikult surra.

Ei peaks mu waene naine enam elama, võimalik, et mure ta murdis, siis elawad ometi weel mu mõlemad lapsed, Gerik ja Leonore. Kuna Maria kõik toetusel tagasi lükkas, pean muidugi walmsis olema oletusele, et lapsed leian teenistuskohetabel ja wiletsates oludes. Minu argus takistab mind ju alati nende järele küsimast ja seni kui Lella minu naine oli, ei wõinud ma seda — juba rahu pärast!

Kuidas sellega ka on: kõigile võimalustele ja pettumustele waatan ma rahulikult wastu. Ja ometi ütlen ma enesele: lastest, kel niisugune ema, ei wõinud saada alawäärtuslised inimesed. See on minu lootus ja weene. Ja leian ma nad, siis tahan wõtta nende armastuse, tahan pühendada oma elu wiimased päemad nende ja neile anda selle koha, mis neile õigustatud!

Sumal on mind raskesti karistanud, ära wõttes mult Thekla ja Dsi; ta on mu teinud waeleks, aga nüüd loodan ma kindlasti, et ta armuline on ja mulle nende eest Geriku ja Leonore tagasi annab. Siis pole ma enam üffiklane!

Mõte Mariale ei ole mulle wiimastel aastatel enam rahu annud ja sügawasti kahetsen ma oma süüdi tema wastu. Lühike ja petlik oli selle wastu wahetatud õnn — kasifitud

kulla kõrwal. Tema kõrwal oleksin ma olnud õnnelik, nüüd olen ma õnnetu.

Mis on kõik wäline hiilgus elus, kui puudub õnn ja feesmine rahulolemine! Heameelega annaksin käest ära kõik, mis mul on, kui tagasi osta wõiksin õnnetunde, mida ma lord waekena tundsin.

Ja kui ma Maria leian — ta andestab mulle — sest ta on suuremeelne ja hea. — Et ole, Rüdiger, ja ei ole selle peale kuri? Eriti tahan teda jälgida ja palun sind — aga ei, kirjutada ma seda sulle ei wõi, ja ehk kahetleksid mu mõistuse juures . . .

Lõpuks tahaksin sulle weel nõu anda, Rüdiger — võimalik, et see sulle wajalik ei ole, sest ja oled ju igas suhtes korralik. Sellegipärast: Kui tuleb sulle wastu neiu, keda sa wõid armastada ja kes sinu armastust wäärrib, siis ära küsi palju ta seisuse ja perekonna järele — hindu ta wäärtust kui inimesel ja abielu temaga. — Ja ja maitse õnne, mis kaugele sellest ära on, mida nii paljud „õnneks“ ninetawad, mis aga on südamlikum, kestwam ja wäärtuslikum! Mõtke uinule, Lellale ja minule!

Lase mind käia minu teed — ma tunnen, et see on õige tee — —“

Rüdiger raputas pead, tõusis jälle ja hakkas uuesti toas rändama.

Rõõmustawad just wenna kawatsused ei olnud; teda wõisid odada rasked pettumused. Aga neid ei salanud ta enesele ju isegi. Aga kes teab, kuidas Ottokari pehmuust wõidi kasutada.

Aga ei, ta ei tohtinud ülekohetusest mõelda! Seda Marie Wirberger ei teinud!

Selgesti oli tal weel meeles selle kurwa, kahwatu naise pilt ja tema trotsliku, uhke poja pilt, kes pea kuklas ütles: „Sfalt ei wõta ma midagi wastu!“ Ja nad olid sõna pidanud. Sial polnud nad enesest midagi kuulda lastanud ega oma õigust nõudnud!

Ta mõtles edasi. Seal oli weel piltilus tütrekene suurte nuustade silmadega — milline ilus neiu wõis sellest saanud olla. Milliseks oli küll ta elu kujunenud?

Rüdiger oli nüüd ometi ju teisiti mõtlema õppinud kui tooford, mitte enam nii järsk ja eemalelükkaw kui nooruse karsitusel. Sellepärast ei tahtrud ta wenda ka takistada, waid tahtis teda weel nõuga ja jõuga aidatagi, kui see wajalikuks õjutus — juba et ennast wahetwabel piinawast mälestusest wabastada: et ta tooford oli olnud nii hoolimatu ja ühekülgne! Waese naise kibedad etteheited olid temas weel kaua aega wastutaja aratanud . . .

Ja jälle luges ta kirja kohani, kus wend

teda palus Voori Bergerit paluda meest Cäcilie kaawatamaks.

See oli talle meeldim ülesanne ja ta ei tahtnud wiimitada selle teostamisega. Ta waatas kella; see oli warsti miis; ehk leidis ta daamid kodust.

Ta riietus ja läks. Tühi auto sõitis taast mööda — ta mõttis selle — igatfus ilusat neitut näha kihutas teda taga — aga ta püüdis ise enesele auku pähe rääkida, et peab võimalikult ruttu wenna soowi täitma . . .

Wiimasel ajal oli ta Voori Bergeri leidnud pisut teistsugusena. Neiu oli tema wastu oma senise julguse kaotanud ja hoidus temast kõrwale. Mitte just märgatawast. Kuid Rüdiger tundis, midagi wõõrast oli nende wahel astunud. Ta ei näinud enam neiu lapselikku naeratust ja wõlksimatut rõõmu, millega ta teda alati teretas.

„Oli see laulukunst, mis teda temast wõõrastas? Nii mõnigikord oli ta selle üle juba järele mõelnud. See tegi teda rahutuks. Aga ta ei pidanud tema käest libisema.

Ta leidis neiu ükspäini; proua v. Matthes oli kuhugi teele sõitnud. Runa toatüdruk talle seda seletas, kuulis ta muusikasaalist Voori ilusat kõlawat lauluhäält. Neiu harjutas. Ta laskis enese preili Bergerile teatada. Kohe selle järele tuli neiu talle wastu.

„Proua salanõunik saab wäga kahetsema, härra krahw.“

„Tulin täna peasjalikult Teie juure, preili Voori — kuid sellest hiljem,“ ütles ta neiu imestawalt küsimale pilgule.

Nad mõtsid istet. Alnad olid lahti ja pill lehwis haljastele puudele ning nurule aias

Rüdiger waatas Voorile, see lõi filmad maha.

„Minu arust olete pisut kaawatamaks jäänud, preili Voori, wististi teete enesele liiga.“

„Oh ei, sugugi mitte! Seda teen ma heameelega ja olen proua v. Matthesele wäga tänuulik, et ta seda mulle võimaldab.“

„Peab see siis tingimata olema?“

„Jah, härra krahw, peab! Kindlustawad ju wäljawaated mulle rippumatu elu. Pean ütleva, olen siin nii hellitatud, et mul lust õpetajanna elukutse wastu on kadunud.“

Wari lendas Rüdigeri näost üle.

„See on küll wäga kurwastaw.“

„Do, Teie ei näi sellega rahul olevat, härra krahw,“ ütles neiu elawalt, „aga proua v. Matthesi lahuse läbi olen ma kunstielust ju niipalju tundma õppinud, et arusaadaw on, kui see mõte mind enam waimustab, kui mõte, et kusagil wäikeses linnas õpetajannana pean elama.“

„Muidugi! Teater meelitab enam! Täitfa arusaadaw. See on nagu hukutoow petlik tuli, mille ümber koid lendewad,“ wastas krahw ebasõnustatud ärewusega.

Neiu waatas alla oma kätele.

„Mitte lawa pole see, härra krahw,“ ütles ta tawja; „temale ma selle juures ei mõtle. Mõtlen waid kunstile, muusikale —“

„Pean ma seda tõesti uskuma, Voori? Kas ei ole Teil mõõduandwad wäljawaated tulewasele kuulsusele? Selle kõrwal kirju mitmekesisus —“

„Just see enam hirmutab kui meelitab mind.“

Neiu waatas talle awameelselt filma.

„Kuidas Te seda arwate?“

„Kui ma kindel olen oma ülesande, ometi tean ma selgesti, et mõte pealtwaatajatele mind rahutuks teeb — ja siis —“ ta peatas.

„Noh, ja siis?“

„Ei tea — see on tume, ei oska seda ütelda, usun, wõiksin laulda waid Elisabeti Lammhäuseris — mitte iial aga mõnda Sieglindet wõi Elsat, kui mõtlen, et seal mind mõni wõõras mees — —“ ta peatas, punastas ja kohmetas.

Palaw rõõm täitis Rüdigeri. Mõnda siis mõtles Voori nii õrnasti ja karstelt — ja see polnud wale. See käis temagi mõtetega kokku, tema arust olid Voori ja lawa lahus asjad, See neiu kuulus ühe maja pühadusse — tema maja pühadusse. Milline kallid warandus oli see neiu!

„Wahest wõidate ajajooksul ometi arguse?“

„Ei, härra krahw, mitte iialgi; seda tean kindlasti.“

„Kuidas?“

Rüdiger nägi ta wiimitamist, ajas peale, ja siis jutustas Voori talle kogeledes, et ta märtsikuul Darmstadtis käinud wõõrusetendust andmas, kuhu teda kutsutud. Proomil läks kõik hästi — aga kolmandas aktis olla ta Lohengrini eest lihtsalt plehku pannud — ja seda tunnet ei kaotanud temast keegi. Teda naerud, räägitud temaga — aga see olnud temal wõimatu.

Hämmastusega oli Rüdiger kuulunud.

„Sellest ei tea mina midagi.“

„Olen proua v. Matthesi palunud sellest mitte rääkida, sest et mul mu nõrkusest häbi oli.“

„Proua v. Matthes arwas, et sellest weel üle saama õpin; tema olnud algul sama arg, kuid kunstingimustus aidanud teda wiimaks kõigest üle. Õpin edasi, sest et see mulle rõõmu teeb, ja kawatjen wõib olla kontsertlauljannaks hakata.“

„Kuid ka seal on ju publik —“

„Aga teistigi. Seal ei näe ega kuule ma kedagi. Laulan oma laulud waid enesele. Talmel, hooaja algul, kawatsen anda oma ehmese kontserdi!“

„Nii siis kõik juba otsustatud?“

„Neiu nokutab pead.“

„Jah, ja sellest tunnen ma juba ette rõõmu.“

„Ma, siis tulen ma oma palwega —“

Rüüd rääkis ta neiuile sellest, asjalikult, ilma auku pähe rääkimise püübeta — neiu pidi mõjutamatult otsustama. „Nüüdugi, kui mu wend Teile ka igas suhtes taju annab, preili Loori, ometi ei mõi seda wõrrelda sellega, millest loobute ja millest kuulda ja loorberi Teile Teie tulewane kunstnikutee palub. Ja Lengefeldis on ju ka igawam ja ühkiim kui seal, kuhu Teid Teie impresario wiib.“

Longus peaga kuulab neiu ja mõtles järele, Wiimaste sõnade juures waatas ta krahwile otsa ja küsis ruttu:

„Teie laidate mul ära, tahate waid oma ülesandest üle saada?“

„Ei, preili Loori! Näitan Teile waid wastandeid. Teie ei tohi ennaft oma kaastundest Sissi wastu mõjutada lasta! Jutt on Teie tulewikust!“

Rüüdigeri nägu jäi läbitungimatuks. Aga ta süda põksus tormilikumalt kui iial enne elus. Kui neiu müüdis tema mõttes otsustas, siis tahtis ta seda millegi õnnelikuks eeltähenõuks armata, mis talle eneselegi weel selge ei olnud.

Neiu waikis ja mõtles temale. Siis saaks ta teda jälle sagedasti näha, temaga ühe laua ääres istuda, Sissi kaudu ta lähedal wiibida — selle eest oleks ta kõik ära annud — sest tema nägemine ja ligiolek oli talle ülimalt õnnelik.

Aga siis langes raskus ta südamele. Kui Rüüdiger kosis teise — kui krahwina Herberstein oli ju ta naine — kas oli ta tema wastu siis weel nii lahke? Aga üks ta kõik — ta tundis, et oli Allwördenitega seotud. Ühiseft läbi elatud walu liitis neid. Ja Sissi, waene, armetu laps, wajas teda. Sellepärast ütles ta ilma pikema kaalumisetä:

„Kirjutage, palun, härra krahwile, et ma nõus olen Sissi kasmatust juhtina. Wõimalus lapselle jälle rahu ja rõõmu anda tasub mulle riikalikult kõik, millest loobun!“

Omakaufuta headuse ilme seisis nende sõnade puhul ta näol. . . Rüüdigeri silmist hõõgus palaw pilk. Ja ta hoidis neiu ilusad käed kõwasti oma käes.

„Loori — Loori!“ kogeles ta kaasafistina. Ta oli ju seda wastust oodanud, ja nüüd seda kuuldes walbas teda ometi suur rõõm. Kohme-

tult tahtis Loori oma käsi wabastada, aga Rüüdiger pidas nad kinni.

Siis tabas teda arg pilk neiu silmist; piisarad särasid neis. Mis tahtis krahw Rüüdiger temast — mees, kes ometi kuulus ühele teisele?

„Miks piisarad, Loori? Du see Teil siis nii raske? Siis parem loobume. Teie olete meile ju küllalt ohwerdanud.“

„See wole ohwer, ei!“ hüüdis neiu.

„Mis see siis on, Loori, armas neiu?“

Loori pööras pea kõrwale — kuidas Rüüdigeri headus teda piinas! Kuidas ta naerataks, kui aimaks, et tal tema wastu hoopis teistsugused kui sõbratundused olid — tal oli iseenese ees häbi.

Rüüdiger hoidis ifka weel ta käed kinni, ja käsipidi tõmbas ta neiu oma juure, kuni ta nägu üsna tema näo juures oli:

„Waadake mulle ometi silma, Loori!“

„Piisarad weeresid neiu üle põskede, Rüüdiger wõttis tal lõuast kinni ja sundis teda nõnda temale waatama. Ja siis nägi ta neiu silmis anduwat, alandlikku armastust. — Ja igatsus neid punaseid neiuhuuli sündelda walbas teda. Ta wõttis neiu kaela ümber kinni ja surus oma huuled tema suule

Loori kahwatas ja wärises, aga Rüüdiger hoidis teda nii kindlasti käte wahel, et neiu liigutada ei saanud. Palaw, tugew tunne hoowas Rüüdigerist läbi, kui wabijew neiuheha ta südame najal puhkas, ja wenna sõnad tulid talle meele: „Tuleb sulle wastu neiu, keda sa wõid armastada ja kes su armastust wäärrib, siis ära küsi ta seisuse järele — waata waid inimesena —“ ja siin oli neiu, selle poole ta süda teda kiskus ja kes ta kindlatesse põhimõteteesse rahutuse oli toonud. Kes tugewam ja wägewam oli kui kõik muu. —

„Loori, armas, kallid neiu!“

Ja ta sündles teda uuesti — efiti tafa, peaaegu aralt, siis kõige oma küpse mehijuse tulega, kuni neiu paled hakkasid õitsma. Rõwemini wõttis ta tema ümber kinni, nagu oleks ta teda kaitsta tahtnud iseenese eest — oma mõtete woogude ees, mis pilkafid: „Mis ja ise kord noore inimese juures nii huffa mõistfid, on sulle müüd enesele sündimud, sulle, kes sa oled küps, jaha, kaalun mees. —“

Aga ta ei tunnud kahetsust, waid ainult õnne. Wäljast kajas mõõdasõitwate wanfrite müürin, kajafid autode wiled — nad ei kuulnud neid.

Loori ei liigutanud ennaft ta käte wahel; ümbritsetud nagu ilusast unenäost, millest ärkamist ta kartis. Ta ei mõtelnud midagi, ei tunnud midagi — ainult teda! Kas oli siis maailmas tõesti weel nii palju õnne. Ta oleks

furra tahtnud — mis võis elu talle selle järele veel pakkuda?

„Nüüd kuulud ja igaveesti meile — mulle!“ ütles Rüdiger. „Nüüd peab lõppema anahne unistus kummitriiklusest — minu naine kuulub mulle ja mitte publikule!“

Voori peaaegu heitus neid sõnu kuuldes; ta vaatas Rüdigerile nagu meest ärgates, nagu ei oskaks ta ilusti elada.

„On see tõsi, mis praegu tunda sain?“ küsis ta tasakeeli. „Ei suuda seda veel uskuda.“

Rüdiger naeratas talle vastu.

„Siin, katju mu kätt, katju mu suud,“ ta suudles teda palavalt huulil, „see on tõsi, seda tohid ja uskuda, Voori, et ma sind armastan!“

Ja nüüd waitis Voori sellest, mis ta sündant rõhus; see ei võinud ju olla, et Rüdiger teda suudles, kui ta üht teist armastas ja sellega tahtis abielluda. Ta võttis Rüdigeri käe ja surus oma huuled sellele.

See alandlik andumus liigutas Rüdigeri.

„Sa mu magus pruut!“ sosistas ta ja suudles neiu juukseid. Ta oli nagu joobnud; kõvasti hoidis ta neiu käte vahel; alles suudlemisest saadik tundis ta, kui väga ta Voorit armastas. Kõik muu kadus õnne ees, et Voori nüüd oli ta oma.

23.

„Dodate homme õhtupoolal oma üliõnimekku Voorit.“

Pead raputades luges proua Maria Berger seda tütre telegrammi ega saanud sellest aru. Voori viimane kiri, mille ta alles mõne päeva eest saanud, ei olnud midagi iseäralikku lastnud aimata. Ta oli kirjutanud oma lauluõppimise edust, ja arvanud, et neid suviste-pühitsi vaatama tuleb. Muud midagi!

„Gerik, mis süa arwad?“

„See kehitas õlgu.“

„Ei midagi! Võimalik on aga, et Voori enese on kihlanud,“ jattas ta.

„Jah, Gerik, sul on õigus — midagi muud see ei ole, muudu ei oleks ta kirjutanud „üliõnimekku Voori.“ Aga kellega?“

„Eks me seda veel kuule, ema!“ vastas Gerik väsimult.

Ta oli kahwatanud ja kõhnaks jäänud; tali oli talle ometi raske olnud, raske kui ta arvanud. Kui tihti oli ta Jutat näinud ja temaga isa juuresolekul pidanud rääkima; paistis peaaegu, nagu oleks neiu võimalust otjunud teda piinata. Sest ta polnud sest õnnetult armastusest võitnud saanud ja sellepärast kannatas ta selle all raskesti.

Gerik nägi, et Jutagi oli muutunud — rahuldusega tundis ta, et temagi kannatas. Tema,

Geriku põlgus faristas teda raskesti; neiu noorel pehmel näol leidus jooni, mis süna ei sobinud, mis ta tegid wanemaks ja küpsmaks.

Noh, kolme nädala pärast oli kõigel piinal lõpp — siis oli ta May v. Hellwigi proua ja tema, Gerik, ei tarwitsemud teda enam näha.

Kas teda see mõte rahustas?

Ta ainus varjupaik oli mets. Puude koha, lindude laul, metsa loogu saladuslik elu-olu — andis talle vähemalt pisut lohutust ja rihemist rahu, kui ta kodus enam ei jõudnud välja kannatada, kui igatsus ilusa ustavuseeta neiu vastu temas liig võimjaks muutus. Ta polnud ilmaaegu noor, ja palavasti weeres weri ta soontes.

Ena ootas põnema kärstufega Voori tulekut. Rahutult läis ta toas ringi ja waitis wahetwahel ülewalt ärkliaknast maanteele — aga veel polnud seal mingisugust sõidurit näha.

Sügawjuine maitsewas wõlvus haljendawa metsa kohal.

Maanteed mööda wuras peaaegu hääletult wanter, mis Voori ja Rüdiger Alwördeni pidi wiima metsnikumajja. Armastatud mehele toetudes istus Voori selles, käsi tema käes. Onnelikult järele ta filmad.

„Kuidas ema saab rõõmustama! Kui väga üllatatud ta on!“ ütles ta enam kui kord.

„Minu ema saab sulle wististi meeldima, Rüdiger! Ta näeb wälja kui suur daam, ja mu wend sarnaneb ohwitserile — ütlesin sulle juba, et hertzog teda eelistab!“

Seatahtlikult naeratas Rüdiger. Ta oskas neiu südamest lugeda nagu lahtisest raamatust — teades, et Voori enast piinas mõttega, et tema, Rüdiger, tema juure alla astunud ja tema talle selle vastu midagi ei suuda pakkuda. Kas siis Voori weetlew isik omas puhkewas nooruseilus midagi ei olnud?

Mis pidi saama, tahtis ta alles siis järele mõelda, kui ta neiu perekonda näinud, ja teada saanud, kes ta isa olnud. Ta ei olnud Voorilt seda küsinud, aga tema wemmaga tahtis ta kõik läbi rääkida ja siis selle järele tegutseda.

„Seal me oleme, waata, Rüdiger,“ hõiskas noor neiu ja osutas madalale telliskivimajale, mis nüüd metsahaljusest nähtamale tuli.

Wanter peatas; nad tulid wantrist wälja ja jõudsid kitsast jalgteed mööda mõne minutiga metsnikumaja juure.

Nad astusid wäikesesse kotta, mis kaskedega ehitud. Diana, kes seal lõunainafut puhkas, tõstis pea, tundis Voori ära ja hüppas rõõmus muksudes tema najale püsti.

Elutoa üks awanes. Proua Berger seisis läwel ja Voori tormas ta käte wahela.

„Ema!“

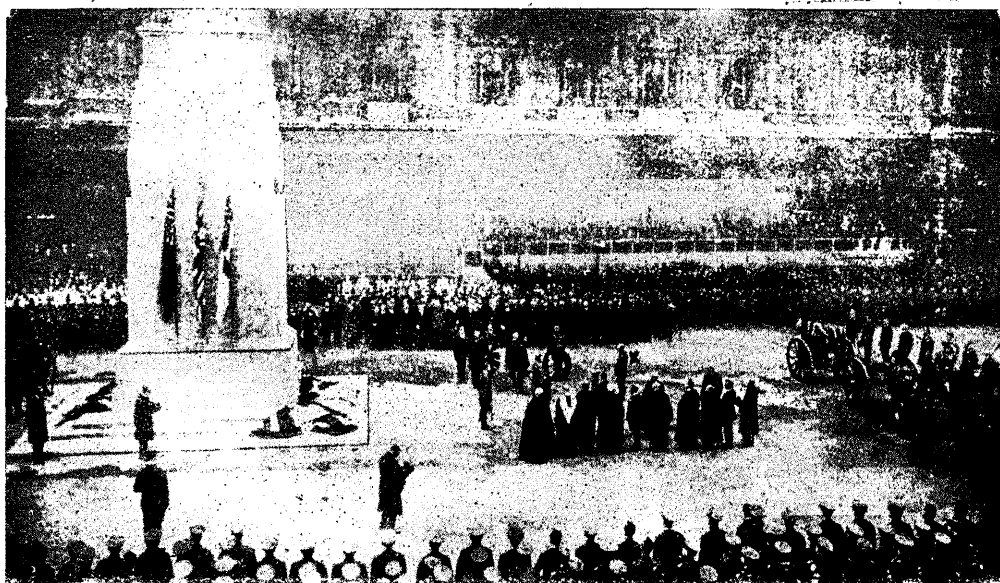
(Järgneb.)

End. Saksa keisri Wilhelm II noor õemees, 23. aastane wenelane Aleksander Subkow, kes kosib 63. aastase end. keisri õe printsessi Viktoria.

Bernhard Shaw,
kuulus inglise kirjanik,
igapäewasel jalutuskäigul.

Ilmasõjas langenud Briti sõjawäelastele püstitatud mälestussammas — Cenotaph — Londonis, Whitehalli ees.

Iga aastasel ilmasõja mälestamise päeval, 11. novembril kell 11 asetab Inglise kuningas Cenotaph'ile langenud sõdurite auks pärja. Mälestussamba küljel sõjawäe, mereväe ja õhujõudude lipud.

Ratsarügement pühitses 11. novembril s. a. Tartus suurte pidustustega oma 10. aastapäeva, millest võtsid osa sõja- ja rahaministrid, kindralid Laidoner, Lill, Lossmann ja palju väliskülalisi. Meie pildil: Kolonel Jonson lahkudes rügemendi juhtimiselt annab lipu üle oma järeltulijale, major Bassen-Spiller'ile 2. mail 1924 a.

Rügemendi lahinglipp,

mis toodi ratsawäelaste poolt kaasa Peterburist 1917. aastal. See lipp on kaasa teinud kõik rügemendi sõjakäigud.

Mälestussammas Wabadussõjas langenud Tallinna õpetajale ja õpilastele

awati 13. nov. s. a. realkooli otsas asuwal platsil wastu Estonia teatrimaja. Mälestussammas ehitati kujur F. Sannamehe kawandi järele. Kuju on valmistatud pronksist, alus Soome graniidist. Mälestussammas läks maksma 960.000 mk.

Tõtt ja nalja.

Pruudirõõwimine.

Armas Adupere oli noor luuletai.

Aga mitte üks neist igawesti näljastest, kes peawad elama kõrgel katusekambris ja on ainult huwitatud honoraridest.

Ei! Tema oli oma wanemate walimisega olnud ettewaatlik ja wõis nüüd rikka papa ainsa pojana enesele lubada määrada walget paberit musta tindiga ja seda tegewust oma luulekunstiks tunnistada.

Abieluualiste tütarde emad wõgid temale weel ilusamaid silmi kui tütreid ise. Aga armas Adupere ei tahtnud ennast lasta õnge wõtta, waid soowis, kuidas ta elukutse seda nõudis, ainult romantiliselt abielluda.

Tema armastuse olewus oli Linda Linnupere, endise alamohwitseri ja praeguse lasterikka wäikse ametniku tütar.

Linda jutustas oma Armasele ohatel, kui raske tema elu kodus walida isa walitsuse all olla ja et isa iial nõus ei olla, et tema juba nüüd abielluks.

See oli wesi Armase weskile!

Ta rääkis oma Lindaga kokku täieliku põgenemise pimedal õöl, pruudirõõwimise, nagu see romantilisem ei wõi ollagi.

Wärisedes ja wiiwitades ning harilikul wiisil silmi üles lüües, mida Armas nii wäga armastas, oli Linda põgenemisega wiimaks nõus.

Kindlaksmääratud ajal lähenes tasakesi auto, kust Armas, warustatud redeliga, wäljus.

Ettewaatlikult pani ta redeli müüri najale ja wilistas, nagu kokku räägitud, tasakesi kolm korda. Siis hakkas ta põksuwal põuel redelit mööda üles ronima.

Aga ta oleks peaaegu jälle alla kukkunud ehmatusel ja walusast pettumusest.

Sest ta kuulis selgesti oma armsa Linda kõledasti kriiskawat häält hüüdwat:

„Aga, isa, pane ometi kord juba minu kohwer kinni ja k a o; Armas tuleb juba redelit mööda üles!“

Armas wankus oma auto juurde ja kadus igawesti. Romantikast oli ta terwenenud.

Tagajärg.

P a u l: „Seal selle daami juures on Pärnu rand imet teinud!“

J u h a n: „Nii? Ta on siis wististi wanast haigusest lahti saanud?“

P a u l: „Ei, küll aga wanast tütrest!“

Kirujatele.

Küll nad kurdawad, kiruwad, neawad, noriwad, niruwad :
See ei kõlba ja see on sant,
see ja see on kui elewant.
Wihma ajal ei paista päike,
päiksepaistel ei kargi äike,
häda ajal ei ole abi,
kui sind wemmeldab kurja kabi!
Ainsa õtglise inimese
leidad maailmas — see kiruja ise!
Nii nad elawad sihitumalt,
kaalutumalt ja wihitumalt,
kõrtki kõrrele ei tõsta,
näriwad ainult ja söowad lesta
kogu elu ja kiruwad,
noriwad riidu ja niruwad,
wõitlewad waimuta wäega,
peaga mitte, waid käega . . .
ja ise nad tahawad olla — —
targad kodanikud!

*

Pea tulewad tormihood,
lumehanged ja tuisud,
pea jäätuwad wetewood,
wälja tuuakse uisud.

Wabal aal igamees liugu teeb,
lumes sumawad suusad,
näod hõõguwad, süda keeb,
jõudu omawad puusad.

Õhtul wäsinult tuppa siis
noored ja wanad poewad
ja seal, nagu see harilik wiis,
waikselt „Romaani“ loewad.

Haruldus.

Isand Muinaskinõa kogu kodu on rariteetide kabinett.

Ta juhtis oma külalisi ühe eseme juurest teise juurde.

Peatudes wiimaks ühe pudeli ees, mis piiritusega täidetud, ütles ta tähendusrikkalt:

„Nüüd seisame minu kogu hiilgenumbri ees. Siin näete paelussi poisipeaga!“

Õige wanasõna.

„Tihti on need kõige magusamad neiud, kes meeste elu kibedaks teewad.“

TELLIMISE HINNAD:

Aastas (24 nr.nr.)	Mk. 750.—	2 kuus (4 nr.nr.)	„ 160.—
1/2 „ (12 nr.nr.)	„ 400.—	1 „ (2 nr.nr.)	„ 80.—
1/4 aast. (6 nr.nr.)	Mk. 225.—	Üksiknumber	„ 40.—

WÄLISMAILE: °

1/2 aast.	Mk. 1000.—
1/4 „	„ 500.—
1/8 „	„ 250.—

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Talituse aadress: Tallinn, Müüriwahe tän. 16. Telefon 12-53.

Wastutaw toimetaja P. Grünfeldt.

Wäljaandja Kirjastus-osalühisus „Aareng“.

Trükitud „Edu“ trükitöjas S. Kompas'i t. 40, Tallinnas.

Narwast: M. Adosson, Dr. Bergmann, B. Leppik, A. Leppik.

Paidest: Leida Kiwiking, Rosalie Michelson, Alfred Michelson, Erich Michelson, Edith Michelson, A. Michelson, Ferdinand Markson, Joh. Reinort, Marta Sengbus.

Vägevalt: Lya Aumees. **Laupalt:** A. Haas. **Keilast:** A. Eermann. **Harju Rannamõisast:** Joh. Hanso. **Ristikülalt:** Emilie Grents. **Sindlist:** Joh. Kask. **Raasikult:** O. Lipstok, H. Lipstok. **Riisiperest:** K. Pilberg, J. Treffner. **Häädemeestelt:** Anny Puusaar, **Torist:** A. Mühlberg, Letsar-Waher. **Antslast:** Alex Solba. **Kiiust:** L. Hermann, P. Soolmann, Arthur Tamberg, Marie Tamberg. **Sauelt:**

E. Sastok. **Rantkülalt:** Joh. Siilem. **Rõngust:** Ernst Tobber. **Jõgowalt:** R. Teasmägi. **Jõhwist:** Olga Tamm. **Elwast:** Lygia Tullf. **Raplalt:** D. Tallenhol. **Mõisakülalt:** Lydia Tamm. **Haapsalust:** R. Jeromin. **Petserist:** E. Mülbach, A. Walentin. **Walgast:** I. Utt. **Wõrust:** Max Unt. **Teadmata kust:** T. Kerwne, N. Mikker.

Neist wõitsid loosimisel: 1) 1 anne Ed. Wilde kogutud teostest — **Emilie Grents**, Ristiküla-t; 2) Arthur Adson „Wana laterra“ — **M. Sõerde**, Tallinnast, S. Tartu 22. 3) Fr. Tuglas „Hingemaa“ — **M. Braun**, Tallinnast, Wi u tän. 9—14.

„Romaan'i“ talitus.

Meesterahwa rätsepaäri

K. Paju & Tamberg

end.
Joh. Tamberg

Rüütli tän. 13—4, kõnetr. 15—66.

teatab oma lugupeetud tellijatele, et kõik hooaja uudised kuulsast Gagnier ja Co. wabrikust Inglismaalt on kohal.

Soowitan oma suurest ja mitmekesisest walikust kõiksugu ülikonna-, palitu- jne. riideid mõõdukate hindadega. Loodan kõigi tellijate nõudeid ja maitseid wiimase peensuseni rahuldada. Wõtan tellimisi wastu, ka tellija oma materjalist.

K. Paju.

Ajakiri „ROMAAN“

(VI. aastakäik)

toob igas oma korralikult kaks korda kuus ilmuwas numbris romaane ja lühemat proosakirjandust mitmekesiselt rahwustelt laialises walikus.

„ROMAAN'i“ siht on tutvustada Eesti lugevale rahwale maailma tähtsamaid kirjanikke nende põnewamate ja tuumakamate teoste teel.

„ROMAAN“ toob põnewaid jutte, on see ju „ROMAAN'i“ otsekohene ülesanne, et igäüks leiaks temas wäärtuslikku ja huwitawat lugemist.

„ROMAAN'i“ keel on rahwalik ja arusaadaw igäühele.

Tellimishinnad:

1/1 aastas (24 nr.nr.)	750.—	marka	2 kuus (4 nr.nr.)	160.—	marka
1/2 „ (12 nr.nr.)	400.—	„	1 „ (2 nr.nr.)	80.—	„
1/4 „ (6 nr.nr.)	225.—	„	Üksiknumber	40.—	„

Kõik järgnewad romaani lõpewad iga aastakäigu wiimases numbris ja järgmiste aasta esimeses numbris algawad juba uued romaani.

ROMAAN'i tellimisi wõtawad wastu, ka endiste aastakäikude peale, ilma iga lisamaksuta kõik postkontorid ja raamatukauplused.

ÜKSIKNUMBREID müüwad kõik ajalehe müüjad, raamatukauplused ja raudtee raamatukapid.

Endiste aastate (1922, 1923, 1924 ja 1925 a.a.) üksikud numbrid on wõel saada talitusest harilikku hinnaga, peale nr. nr. 1. ja 2. 1922 aastast.

Tellimine 1927 aastaks kestab edasi. Tellida wõib ükskõik missuguse numbriga alates.

„ROMAAN'I“ talitus, Tallinn, Müüriwahe tän. 16.

Miller autokummid

on parimad ja wastupidavamad meie teedel.

Miller balloon (madalsurve) autokummid :

730x130
28x4.40
29x4.40
31x4.40
28x4.75
29x4.75
30x4.75
31x4.95
30x5.00
31x5.00
28x5.25
29x5.25
30x5.25
31x5.25
jne. jne.

Miller Cord (kõrgsurve) autokummid :

26x3 30x5
28x3 33x5
30x3 35x5
28x3 1/2 32x6
30x3 1/2 700x80
32x3 1/2 710x90
31x4 760x90
32x4 765x105
33x4 815x105
34x4 820x120
32x4 1/4 880x120
33x4 1/2 920x120
34x4 1/2 895x135
935x135

Miller Cord Raskeveo autokummid :

30x3 1/2
32x4
32x4 1/2
33x4 1/2
34x4 1/2
30x5
33x5
34x5
35x5
32x6
36x6
34x7
38x7
36x8
jne. jne.

Omnibusitele ja veoautodele

Heinr. Lagus

Tallinnas, Müüriwahe tän. nr. 16, Eesli Laenupana majas, uks B.

Telefon 12-53.

Halb suulõhn

mõjub eemaletõukavalt Ebawärwiline hambakate teeb kõige ilusama näo
inetuks. Mõlemad iludusepuudused eemaldab täitsa kahjutul wiisil

hambapasta CHLORODONT

Igalpool saadawal.

Igalpool saadawal.

